

## Protokoll 5/2017

fört vid Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnds  
sammanträde torsdag den 14 december 2017 kl. 18:00-20:00

### Ledamöter

Jessica Jorntun (MP) Ordförande  
Abit Dundar (L) Vice ordförande  
Eva Fagerhem (S)  
Mathias Walldén (S)  
Eleonore Eriksson (S)  
Malte Sigemalm (S)  
Johan Faxér (MP)  
Ann-Marie Strömberg (V)  
Lars Svärd (M)  
Tomas Tetzell (M)  
Tita Bergquist (M)  
Amanda Valentin (L)  
Mikael Nilsson (M) ersätter Anette Hellström

### Ersättare

Lina Pennlert (S)  
Bror Eriksson (S)  
Siliva Aydin (S)  
Maria Ljuslin (V)  
Herje Larsson (L)  
Lovisa-Teolinda Pettersson (KD)

### Övriga närvarande

Anders Carstorp Stadsdelsdirektör  
Lars Wennberg Avdelningschef  
Toni Mellblom Avdelningschef  
Gunilla Davidsson Avdelningschef §§1-16  
Marja Kammouna Avdelningschef §§1-16  
Linda Palo Avdelningschef §§1-16  
Agneta Blomkvist, Medicinskt ansvarig sjuksköterska §§1-16  
Boris Graje, Enhetschef §§1-16  
Katri Karlsson Vision, Personalföreträdare §§1-16  
Ewa Ögren Vision, Personalföreträdare §§1-16  
Aristide Bamane Kommunal, Personalföreträdare §§1-16  
Anna-Maria Nicastro Lärarförbundet, Personalföreträdare §§1-16

<b>Justerare</b>	Jessica Jorntun (MP), Abit Dundar (L)
<b>Datum för justering</b>	2017-12-20
<b>Paragraf</b>	§§1-24
<b>Sekreterare</b>	Tove Nilsson

## ÄRENDELISTA

- §1 Val av justerare och dag för justering
- §2 Verksamhetsplan och budget 2018
- §3 Utredningstider inom individ- och familjeomsorgen
- §4 Förlängning av avtal för drift av Fruängsgårdens servicehusrestaurang samt leveranser av heldygnskost inom äldreomsorgen
- §5 Nedskrivning och avskrivning av fordran för ärenden äldre än ett år
- §6 Förslag till detaljplan för område vid kvarteret Konduktören inom del av Sättra, Bredäng och Mälarhöjden
- §7 Offentliga rum – förslag på komplettering till framkomlighetsstrategin
- §8 Återställning av barnomsorg på obekvämt arbetstid - motion från (L)
- §9 Serveringstillstånd för MGL Sushi Fredsborgstorget
- §10 Anmälan av månadsrapport för november
- §11 Anmälan av protokoll från pensionärsrådet
- §12 Anmälan av protokoll från rådet för funktionshinderfrågor
- §13 Anmälan av protokoll från förvaltningsgruppen
- §14 Anmälan av tjänstemannabeslut
- §15 Anmälan av skrivelser
- §16 Nämndens och förvaltningens frågor
- §17 SLUTET SAMMANTRÄDE
- §18 Borttagen på grund av sekretess.
- §19 Borttagen på grund av sekretess.
- §20 Borttagen på grund av sekretess.
- §21 Borttagen på grund av sekretess.
- §22 Borttagen på grund av sekretess.
- §23 Borttagen på grund av sekretess.
- §24 Anmälan av sociala delegationens protokoll

**§ 1****Val av justerare och dag för justering**

Ordföranden Jessica Jorntun (MP) öppnade mötet.

Mötet ajournerades kl.18:05–18:20 för Öppet forum med allmänhetens frågestund.

Frågor som togs upp under frågestunden:

Tre åhörare närvarade och ställde en fråga om hur stadsdelsnämnden ser på planerna på att bygga modulhus i/i närheten av Mellanbergsparken. Åhörarna påtalade vikten av att värna stadsdelsområdets grönområden och vädjade till stadsdelsnämnden att framföra till ansvariga nämnder i staden att utreda alternativa platser för de planerade modulhusen.

Aristide Bamane från Kommunal begärde ordet och berättade om en broschyr om politisk styrning som han uppmanade politikerna i nämnden att ta med sig efter mötet.

Jessica Jorntun (MP) och Abit Dundar (L) utsågs att justera dagens protokoll. Justering sker 20 december 2017.

Dagordningen godkändes.

## § 2

### Verksamhetsplan och budget 2018

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

HL 2017/662

#### Beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutar i enlighet med förvaltningens förslag, med följande tillägg.

Att uppdra åt förvaltningen att utarbeta och återkomma till nämnden med ett förslag om hur förskolan och äldreomsorgen kan täcka sina vikariebehov med egen tillsvidareanställd personal. Det är viktigt att lösa detta på ett likvärdigt sätt, med hänsyn tagen till olika verksamheters skiftande behov.

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner nämndens verksamhetsplan och budget 2018 och överlämnar den till kommunstyrelsen och stadens revisorer.
2. Omslutningsförändringar om 180,3 mnkr godkänns och anmäls till kommunstyrelsen.
3. Ansökan om medel för att motverka hemlöshet görs hos kommunstyrelsen om totalt 2,9 mnkr, se bilaga 8.
4. Ansökan om medel för klimatinvesteringar görs hos kommunstyrelsen om 15,2 mnkr, se bilaga 10.
5. Ansökan om medel för åtgärder för giftfri förskola görs hos kommunstyrelsen om 5,2 mnkr, se bilaga 11.
6. Ansökan om medel för kompetensutvecklingsinsatser görs hos kommunstyrelsen om 0,6 mnkr, se bilaga 9.
7. Ersättningar till nämndens utförarenheter fastställs i enlighet med detta ärende, se bilaga 4.
8. Internkontrollplan 2018 godkänns, se bilaga 2.
9. Resultatenheterna fastställs i enlighet med detta ärende.

#### Sammanfattning av ärendet

Verksamhetsplanen för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anger inriktningen för nämndens verksamhet under år 2018 och knyter an till stadens långsiktiga mål, stadens Vision 2040. Ett

Stockholm för alla och utgår från kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål.

### Handlingar i ärendet

- HL 2017/662-15 Tjänsteutlåtande Verksamhetsplan och budget 2018 Hägersten-Liljeholmen
- HL 2017/662-2 Bilaga 1. SLK blanketter - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-3 Bilaga 2. Plan för internkontroll med väsentlighets- och riskanalys - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-4 Bilaga 3. Plan för upphandling - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-5 Bilaga 4. Ersättningsnivåer för intäktsfinansierade verksamheter - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-6 Bilaga 5. Organisationsschema - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-7 Bilaga 6. Förteckning över lagar och styrdokument - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-8 Bilaga 7. Kompetensförsörjningsplan - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-9 Bilaga 8. Ansökan om medel för arbete mot hemlöshet - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-10 Bilaga 9. Ansökan kompetensutvecklingsmedel - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-11 Bilaga 10. Ansökan om investeringar för klimatåtgärder - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-12 Bilaga 11. Ansökan om medel för åtgärder för giftfri förskola - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-13 Bilaga 12. Översikt nämndens aktiviteter kopplat till miljöprogrammet - Verksamhetsplan 2018
- HL 2017/662-14 Bilaga 13. Översikt nämndens aktiviteter kopplat till lokalt utvecklingsprogram - Verksamhetsplan 2018

### Förslag till beslut

Jessica Jorntun m.fl. (MP), Eva Fagerhem m.fl. (S) och Ann-Marie Strömberg (V) lade fram ett gemensamt förslag och föreslog att nämnden skulle ställa sig bakom det.

Abit Dundar m.fl. (L) lade fram ett förslag och föreslog att nämnden skulle ställa sig bakom det.

Lars Svärd m.fl. (M) lade fram ett förslag och föreslog att nämnden skulle ställa sig bakom det.

Ordföranden förklarade överläggningen avslutad.

### **Beslutsgång**

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att nämnden ställde sig bakom miljöpartiets, socialdemokraternas och vänsterpartiets förslag.

### **Reservationer**

Abit Dundar m.fl. (L) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för liberalernas förslag till beslut enligt följande.

" Förslag till beslut

1. Att avslå stadsdelsförvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt stadsdelsförvaltningen att återkomma med förslag till verksamhetsplan i enlighet med vad som nedan sägs.
3. Att anföra följande.

### **En politik för frihet och trygghet**

Liberalerna föreslår satsningar på välfärdens kärnverksamheter med sänkt skattenivå. På så sätt kombinerar vi ansvarstagande för välfärden med en politik för fortsatt tillväxt och konkurrenskraft. Vi lyckas göra detta genom att prioritera satsningar som gör konkret skillnad för stadsdelens invånare, inte minst de som allra mest behöver samhällets hjälp och stöd, framför majoritetens symbolpolitik.

För oss liberaler kommer kvalitet och valfrihet alltid före driftsform. Den rödgrönrosa majoriteten i stadsdelarna driver en politik där många välfungerande och populära verksamheter som drivs av fristående anordnare återkommunaliserats inom snart sagt samtliga verksamhetsområden. Det är inte att sätta brukarnas och skattebetalarnas behov främst.

### **Trygghet**

För oss liberaler är trygghet en frihetsfråga. Den som är rädd är inte fri. Därför gör vi en historisk investering i Stockholms trygghet med en långsiktig trygghetsmiljard. Stadsdelsnämnderna spelar en avgörande roll i det lokala trygghetsarbetet och ska arbeta övergripande med trygghetsfrågorna och lära av varandras goda exempel i trygghetsarbetet. Arbetet ska bedrivas i nära samarbete tillsammans med polisen, civilsamhället och alla engagerade invånare.

Otryggheten ökar i Stockholm. I 12 av 14 stadsdelar känner sig invånarna mer oroliga för att utsättas för brott än vid förra trygghetsmätningen när Alliansen styrde. Otryggheten är störst i ytterstaden.

Genom tidiga sociala insatser, en förskola och skola som ger alla barn kunskap och framtidstro, samt genom en stadsmiljö som är väl upplyst, levande och välstädad, bygger vi en stad där människor känner trygghet i vardagen och inför framtiden.

Den styrande majoriteten och regeringen har stått handfallna när otryggheten har ökat och polisen fått allt svårare att lösa sina uppgifter. I frånvaron av en fullt ut bemannad polis har Liberalerna på flera håll i staden yrkat på att trygghetsvakter ska anställas för att bevaka särskilt brottsdrabbade platser. Tyvärr har majoriteten i dessa stadsdelar röstat ner förslagen. Att majoriteten inte tar stockholmarnas otrygghet på allvar är anmärkningsvärt.

Liberalerna avsätter 100 mnkr under kommunstyrelsen för att genomföra en central upphandling av trygghetsvakter. Dessa trygghetsvakter ska i samarbete med polis, andra myndigheter och civilsamhället bidra till att upprätthålla säkerheten på särskilt otrygga och brottsdrabbade platser. Genom fler kommunala trygghetsvakter och fler trygghetskameror ska tryggheten återställas på otrygga platser där polisinsatserna inte räcker till.

### **Förskoleverksamhet**

Det liberala Stockholm ska vara den öppna världsstad där varje ung människa får chansen att utvecklas och välja hur livet ska se ut. I förskolan ska varje barn kunna utvecklas och växa, oavsett förutsättningar hemifrån.

För många barn är förskolan också starten på det livslånga lärandet. Allra viktigast blir förskolans verksamhet för de barn som inte har med sig det svenska språket hemifrån. Förskolan ska bidra till att alla barn får stifta bekantskap med böcker och läsning, med matematik och naturkunskap. Utgångspunkten i verksamheten ska vara varje barns förmåga, lust och vilja att lära. Detta ska gälla för stadens samtliga förskolor. Arbetet med språkutveckling är ett särskilt prioriterat område i förskolan, liksom att träna barnen i socialt samspel.

Att delta i pedagogisk verksamhet redan från tidig ålder har en stor påverkan på barns individuella utveckling. Det gör det också möjligt att på ett tidigt stadium uppmärksamma barn med behov av särskilt stöd. Barn med läs- och skrivsvårigheter får större möjligheter att lära sig läsa och skriva om deras svårigheter uppmärksammas tidigt i livet.



I Liberalernas Stockholm håller förskolan, kommunal såväl som fristående, hög kvalitet, är trygg, och har ett genomtänkt pedagogiskt fokus. Föräldrar och barn ska erbjudas valfrihet, mångfald och en förskola i världsklass. Rätten att själv välja vilken förskola barnet ska gå i ska värnas. Fristående alternativ ökar den pedagogiska mångfalden och föräldrarnas valfrihet.

Liberalerna prioriterar kärnverksamheten i stadsdelarna. Liberalerna höjer därför schablonen för förskolan med 1 procentenhet mer än majoriteten. Det innebär en schablonhöjning på totalt 4 procent. Liberalerna gör dessutom extra satsningar på höjda förskollärlöner och karriärtjänster inom förskolan.

### **Verksamhet för barn, kultur och fritid**

I det liberala Stockholm har alla barn rätt till en trygg uppväxt under goda levnadsvillkor. I stadsdelarna bedrivs angelägen och viktig verksamhet i både kommunala verksamheter och i fristående verksamheter, för att ge alla unga i Stockholm tillgång till ett stimulerande utbud av fritidsaktiviteter. Detta ska värnas och utvecklas.

Den rödgrönrosa majoriteten bedriver en politik inriktad på återkommunaliseringar av fullt välfungerande och djupt uppskattade verksamheter, till synes utan reella motiveringar. Liberalerna motsätter sig en politik som inte sätter kultur- och fritidsverksamheter av hög kvalitet för Stockholms barn och ungdomar i första rummet.

En aktiv och drogfri fritid minskar risken att ungdomar hamnar snett. Genom ett levande förenings- och idrottsliv över hela staden, liksom god tillgång till öppna verksamheter för ungdomar genom fritidsklubbar, fritidsgårdar, ungdomsmottagningar och andra stödjande insatser från staden ska alla ungdomar ges förutsättningar till en trygg uppväxt.

Staden ska tillhandahålla en god fritidsverksamhet för barn och ungdomar. I samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer ska en mångfald av verksamheter för barn och unga erbjudas. Det är angeläget att man i planeringen av verksamheter för barn och ungdomar tar särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Majoriteten har under detta område anslagit pengar för demokratiutveckling och utvecklingsprogram. Resultatet av dessa satsningar har hittills varit obefintligt. Tvärtom visar stadens demokratiundersökning att stockholmarna uppfattar att det är svårare att veta vad som händer i staden och hur man kan påverka

än när Alliansen styrde. Liberalerna föreslår att pengarna istället används för att finansiera satsningar inom skolan och socialtjänsten som tydligare kommer barn och unga till del.

### **Äldreomsorg**

I Liberalernas Stockholm är vi individer hela livet. Även när vi behöver stöd och hjälp från andra har vi rätt till respekt för våra behov, våra livsval och våra intressen. Ingen ska behöva bli rädd för att bli gammal. Alla ska ha möjlighet att få komma till ett tryggt och anpassat boende när man vill och behöver, och få stöd och hjälp i hemmet så länge man bor kvar hemma.

I vårt Stockholm är det alltid den enskilde medborgaren som bestämmer över sitt liv, inte politikerna. Liberalerna försvarar äldres rätt att välja, medan den rödgröna regeringen genom Valfärdsutredningen vill inskränka valfriheten och avskaffa populära och välfungerande alternativ.

Ingen ska behöva vara rädd för att inte få flytta till ett bra boende när man blir äldre. Liberalerna anser att alla som är över 85 år, och som vill, ska få plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende.

Fullmäktige har antagit nya riktlinjer som förtydligar att ålder och ensamhet ska tillmätas större betydelse vid bedömningen av behov av särskilt boende. De nya riktlinjerna har dock inte fått någon verklig effekt. Därför ska delegationen till stadsdelsförvaltningarnas tjänstemän att besluta om avslag på ansökningar om plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende dras in. Avslagsbeslut ska godkännas av stadsdelsnämndernas sociala delegationer.

Äldre som har omfattande behov av hemtjänst och som vill flytta till vård- och omsorgsboende ska alltid få möjlighet att göra det om det inte medför några extra kostnader för stadsdelsnämnderna.

Stadsdelsnämnden ska särskilt prioritera det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Ingen äldre stockholmare ska behöva vara ofrivilligt ensam. Aktiviteter och öppna mötesplatser ska hålla öppet året runt, även på somrar och storhelger. Stadsdelsnämnden ska stödja initiativ från civilsamhället för fler aktiviteter för äldre.

Införandet av ramtid i hemtjänsten ska fortsätta. Äldre ska kunna påverka hur den beviljade tiden ska användas. Stadsdelsnämnden ska vara lyhörd inför äldres önskemål och så långt som möjligt respektera deras livsval och intressen.

### **Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**

Vi liberaler anser att alla människor ska ha friheten att kunna leva sitt liv, oavsett om man har en funktionsnedsättning eller inte. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar, kunna leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till. Därför kommer vi alltid att värna rätten till stöd och service för personer med funktionsnedsättning.

Regeringens politik har inneburit nedskärningar av insatserna till personer med funktionsnedsättning. Bedömningarna från Försäkringskassan och stadsdelsnämnderna blir allt hårdare. Andelen avslag på ansökningar om insatser enligt LSS har ökat med över en fjärdedel sedan maktskiftet. Denna utveckling riskerar att allvarligt skada möjligheterna för stockholmare med funktionsnedsättning att leva liv med frihet och delaktighet.

I ett läge där allt fler får avslag på sin ansökan, stadsdelsnämnderna står inför stor press på grund av Försäkringskassans övervältring av kostnaderna på kommunerna och det nya avtalet för persontransporter leder till kraftiga fördyringar, väljer majoriteten att lägga ett sparbeting i form av ett krav på generell effektivisering. Liberalerna återställer halva sparbetinget.

Valfriheten ska gälla även personer med funktionsnedsättning. Därför måste möjligheten att kunna välja boende, daglig verksamhet, hemtjänst, ledsagning, avlösning, korttidstillsyn och personlig assistans försvaras.

Stadsdelarna bör kunna konkurrera om driften av upphandlad verksamhet, men ideologiskt motiverade återkommunaliseringar av välfungerande verksamheter ska inte förekomma. Sedan maktskiftet har staden fattat beslut om ett antal omotiverade och illa förberedda återkommunaliseringar av upphandlade verksamheter. Genom att stoppa sådana återkommunaliseringar kan valfriheten för brukarna värnas och staden spara in på omställningskostnader.

### **Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri**

I Liberalernas Stockholm har alla barn rätt till en trygg uppväxt - utan hot, fattigdom eller övergrepp - och samma möjligheter att kunna skapa sig en bra framtid. Tidiga insatser för utsatta barn är av central betydelse. Alla inblandade aktörer ska arbeta tätt tillsammans för att förebygga att barn och vuxna far illa och reagera snabbt och effektivt om det ändå sker. Stadsdelsnämnderna ska alltid verka utifrån ett barnperspektiv och säkerställa barnens rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention.

För att kunna ge barn i utsatta familjer den hjälp de behöver måste det finnas erfaren personal som har tid för barnen.

Personalomsättningen bland socialsekreterare inom den sociala barn- och ungdomsvården är hög i många stadsdelar. Nyanställda socialsekreterare får ta ansvar för ett stort antal krävande ärenden utan tillräcklig handledning eller möjlighet till kollegialt lärande.

Socialsekreterarnas arbetssituation måste förbättras. Den handlingsplan som majoriteten har tagit fram är ett steg i rätt riktning. Det krävs dock en genomgripande förändring av socialsekreterarnas arbetssituation där lön, kompetensutveckling och större karriärmöjligheter ingår. Majoriteten genomför nu en lönesatsning, vilket Liberalerna har krävt under ett par års tid. Vi vill dock gå längre än majoritetens satsning.

Allt fler socialsekreterare utsätts idag för hot. Detta är oacceptabelt och måste tas på största allvar. Stadsdelsnämnderna ska ha strategier för att stödja personal som utsätts.

Kvalitetssäkringen av placeringar av barn utanför det egna hemmet måste fortsatt vara ett prioriterat område. Alla barn har rätt att komma till ett hem som förmår att ge dem en bra uppväxt. Rekrytering av familjehem för ensamkommande flyktingbarn och flyktingungdomar är prioriterad och ska fortsätta. Antalet placeringar av ensamkommande flyktingbarn har ökat kraftigt de senaste åren och stadsdelsnämnderna har en mycket viktig uppgift i att följa upp kvaliteten i dessa hem.

Insatser för kvinnofrid och arbetet mot våld i nära relationer ska fortsatt prioriteras av samtliga nämnder. Ambitionsnivån i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck måste höjas. Vi vill satsa på fortbildning av personal och bättre samverkan mellan socialtjänst, Origo, skola, civilsamhälle och polis.

Alla som behöver budget- och skuldrådgivning ska bli erbjudna ett personligt möte. Det är särskilt viktigt att familjer med barn snabbt erbjuds rådgivning. Inga barnfamiljer ska behöva vänta mer än en vecka på att få sitt första budget- och skuldrådgivningssamtal, och hyresrådgivare ska införas i alla stadsdelar.

### **Stadsmiljöverksamhet**

I Liberalernas Stockholm trivs folk i sin vardag. Att få bo och röra sig i levande, trygga och välskötta stadsmiljöer ger många frihetsdimensioner i livet. Vi är övertygade om att det är de som bor i en stadsdel som vet bäst vad de vill ha och behöver och därför ska stadsdelsnämnderna ha möjlighet att göra sina egna prioriteringar inom stadsmiljöområdet.

För att alla människor ska vara fria att leva sina liv behöver deras trygghet säkras. Ingen ska behöva vara rädd för att röra sig i Stockholm. Därför genomför Liberalerna en historisk investering i Stockholms trygghet med en långsiktig trygghetsmiljard. Stadsdelsnämnderna ska arbeta övergripande med trygghetsfrågorna och lära av varandras goda exempel i trygghetsarbetet. Arbetet ska bedrivas i nära samarbete med föreningar, polis, brandförsvaret, fastighetsägare och föräldrar.

Stockholms fysiska utformning spelar en viktig roll i stadens trygghet och polisernas förutsättningar för att utföra deras arbete. Dåligt belysta områden, smala gator och undermåligt underhållna områden är exempel på aspekter i stadsmiljön som direkt kan bidra till en ökad otrygghet. För att förbättra stadens trygghet ska stadsdelsnämnderna tillsammans med kommunstyrelsen, polisen, trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden genomföra trygghetsinventeringar för ökad trygghet i det fysiska rummet.

Stockholm ska ha en nolltolerans för klotter, skadegörelse och nedskräpning. Staden ska vara klotterfritt och det ska vara rent och städat på allmänna platser såsom gator, torg och parker. Det är viktigt att stadens klottergaranti fungerar i praktiken, vilket innebär att klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan. Tyvärr har majoritetens klotterpolitik resulterat i en lavinartad ökning av klotter. För att handkraftigt minska klottret måste sanering ske snabbt efter anmälan.

### **Ekonomiskt bistånd**

Att ha ett arbete och att kunna försörja sig själv ger trygghet och frihet att växa. I Liberalernas Stockholm ska därför så många människor som möjligt ha ett jobb att gå till.

Det ekonomiska biståndet ska vara en utväg för att hjälpa den som under en viss tid i livet inte har några andra medel till sin försörjning. Människor ska få hjälp att gå från bidrag till självförsörjning. För oss liberaler är det också grundläggande att alla barn har lika rätt till en god uppväxt oavsett familjens omständigheter.

Antalet hushåll som tar emot ekonomiskt bistånd har nu börjat stiga för första gången på flera år. Detta är särskilt oroväckande eftersom Stockholm befinner sig i en högkonjunktur.

Det är viktigt att stadsdelsnämnderna fortsätter att arbeta för att hjälpa människor från bidrag till arbete och det är framför allt viktigt att nyanlända snabbt kan komma in på arbetsmarknaden. Liberalerna menar att det krävs sänkta trösklar till det första jobbet.

Genom inträdesjobb kan nyanlända och unga få ett första jobb till något lägre lön, istället för att behöva leva på försörjningsstöd och för var dag hamna längre ifrån arbetsmarknaden.

Jobbtorg Stockholm ska hjälpa dem som är beroende av ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet med en snabb individuell bedömning och en aktivitetsplan. Ett nytt jobbtorg för validering av nyanlända bör inrättas som samverkar med Arbetsförmedlingen, yrkeshögskolan, Universitets- och högskolerådet och branschorganisationer med syfte att underlätta för nyanlända att snabbt komma i jobb.

För att skapa incitament att gå från bidrag till arbete bör långvariga mottagare av ekonomiskt bistånd få behålla en större del av arbetsinkomsterna utan att det påverkar rätten till bistånd, så kallad jobbstimulans. Jobbstimulansen bör höjas från 25 till 40 procent.

Alla barn oavsett bakgrund ska ha möjlighet att ta del av idrott och kultur. Vi föreslår därför att alla barnfamiljer med försörjningsstöd ska kunna ansöka om att avgiften för kulturskola, idrottsförening eller annan regelbunden fritidsverksamhet ska ingå i biståndet. Denna fritidspeng infördes av alliansregeringen men har avskaffats av den socialdemokratiska regeringen.

### **Arbetsmarknadsåtgärder**

I Liberalernas Stockholm har alla som kan ett jobb att gå till. Jobbtorg Stockholm fortsätter att vara huvudarenan för stadens arbetsmarknadsåtgärder. Stadsdelsnämndernas huvuduppgift är att se till att fler mottagare av ekonomiskt bistånd kan gå vidare till insats på jobbtorgen.

Tillfälliga anställningar, såsom Stockholmsjobben, leder oftast inte till en fast anställning på ordinarie arbetsmarknad. Nämndens fokus ska alltid vara att hjälpa individer in på den ordinarie arbetsmarknaden.

Att få in en första fot på arbetsmarknaden, och få erfarenhet och referenser, är ett viktigt steg i arbetslivet. Staden ska fortsätta erbjuda ungdomar i Stockholm feriearbeten under både sommar- och vinterferier samt på helgerna. Feriearbetande ungdomar ska kunna erbjudas arbete utanför den egna stadsdelen.

Feriejobb ger egen försörjning, referenser och en första kontakt med arbetsmarknaden. Arbete för ungdomar är även en viktig trygghets- och integrationsskapande åtgärd. För att fler ungdomar ska få en meningsfull fritid vill Liberalerna att det ska bli möjligt att få feriejobb även på helgerna. Det ska även vara möjligt att få feriejobb i en annan stadsdel än hemstadsdelen. Ungdomar med

funktionsnedsättning ska fortsatt vara en prioriterad grupp när det gäller tilldelningen av feriejobb.

Den styrande majoriteten har ökat antalet sommarjobb, men samtidigt utökat målgruppen till att även omfatta 18- och 19-åringar. Resultatet har blivit att en lägre andel av de sökande har beviljats ett sommarjobb. Det är inte rimligt att unga vuxna, som själva bär ansvaret för sin försörjning, ska konkurrera med ungdomar om de sommarjobb som staden anordnar. Liberalerna anser att feriejobben enbart ska gå till ungdomar under 18 år, myndiga ungdomar ska istället ta del av verksamheter vid Jobbtorgen för unga.

Stadsdelsnämnderna ska ta aktiv del i stadens satsning på yrkesintroduktionsanställningar och ska tillsammans med Jobbtorgen erbjuda unga och nyanlända yrkesintroduktionsanställningar inom stadsdelens verksamheter."

### **Reservation**

Lars Svärd m.fl. (M) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för moderaternas förslag till beslut enligt följande.

"Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar följande.

1. Stadsdelsförvaltningens förslag till beslut avslås.
2. Stadsdelsförvaltningen ges i uppdrag att återkomma till nämnden med en verksamhetsplan i överensstämmelse med vad som anförs i detta beslut samt i enlighet med Moderaternas budgetreservation i kommunfullmäktige.
3. Därutöver anförs följande.

Vi har nu att ta ställning till mandatperiodens sista VP och budget. Förvaltningen har i vanlig ordning gjort sitt bästa utifrån givna förutsättningar och tilldelade medel.. När vi ser tillbaka på faktiska resultatet av den rödgrönrosamajoritetens år vid makten kan vi konstatera att det trots stora skattehöjningar och ökad lånefinansiering blivit många svikna vallöften.

- Utlovade satsningar på minskade barngrupper har inte infriats.
- Vallöftena om en plats på servicehus för alla otrygga äldre har inte genomförts utan stadsdelen är istället den stadsdel som avslår flest sökande till servicehus, över 90%.
- Satsningen på ökad demokrati och delaktighet har inte gett något resultat utan har enligt stadens egen undersökning försämrats.

Den ökade otryggheten i stadsdelen och den ökade brottslighet i form av bostadsinbrott är också bekymmersamt. Här sviker samhället i sin kärnuppgift att upprätthålla lag och ordning. Vi lägger därför även en särskild skrivelse vid denna nämnd där vi yrkar på åtgärder från förvaltningen för trygghetsskapande åtgärder, främst ronderande väktare.

Listan på svikna vallöften och brister kan göras längre men låt oss i stället lyfta fram moderaternas förslag till budget som innebär:

### **Ett Stockholm för hoppfulla. En modern och hållbar storstad där alla kan komma till sin rätt**

Vår politik för fler jobb med låg skatt, trygg välfärd och en fungerande vardag har prövats i flera val och har vunnit stockholmarnas förtroende. Det bekräftas av att Moderaterna fortsatt är kommunfullmäktiges största parti. Samtidigt har vi tagit vara på våra år i opposition genom att kontinuerligt utveckla vår politik för att svara på de problem som Stockholm står inför. En omfattande politikutveckling på samtliga områden återspeglas nu i denna budget som utgår ifrån de samhällsproblem som är mest angelägna för Stockholm att lösa.

### **En politik som ger svar på Stockholms framtidsutmaningar**

Stockholm är en fantastisk stad som har haft en god utveckling de senaste åren. Maktskiftet 2014 innebär dock att Stockholm har slagit in på en felaktig kurs. Framförallt saknas trovärdiga och genomförbara svar på Stockholms framtidsutmaningar.

En växande storstad som Stockholm står inför utmaningar på åtskilliga områden, från infrastruktur till företagsklimat och välfärd. Tre områden har dock en särställning: jobben, tryggheten och skolan. Om staden står utan verksamma svar på dessa områden är det ödesdigert för Stockholms utveckling. Men om vi förmår att formulera hållbara svar för att möta dessa utmaningar finns en enorm potential i att Stockholm utvecklas till en ledande storstad i världen.

I Stockholm, precis som i Sverige i övrigt, är utanförskapet hos utrikes födda flerfaldigt större än för inrikes födda. Nya jobb kommer i nya och växande företag. Men Stockholms företagsklimat befinner sig i vad som närmast kan betecknas som fritt fall. Trots högkonjunktur och arbetskraftsbrist består skillnaden mellan inrikes och utrikes födda.

### **En politik för tryggare stadsdelar och välskötta stadsmiljöer i hela staden**

Moderaterna vill att Stockholm ska vara en trygg och snygg stad oavsett plats eller tid på dygnet. I många delar av Stockholm råder i



dag en stor otrygghet, det är inte acceptabelt. Moderaterna har en rad åtgärder som ska öka tryggheten för alla i vår stad samt göra det svårare att vara kriminell i Stockholm. Tills fler poliser är på plats ska Stockholms stad arbeta med fler ordningsvakter för att öka säkerheten och tryggheten i stadsdelarna. Det ska inrättas en trygghetsjour dit lokala handlare och boende kan vända sig för att tillfälligt öka närvaron av ordningsvakter. Detta riktar sig framförallt till lokala centrum och handlare som inte har råd att egna säkerhetsvakter ur egen kassa. Som en del i det trygghetsskapande arbetet ska kommunstyrelsen verka för att regeringen utökar ordningsvakternas mandat och befogenheter så att de på sikt kan avlasta polisens arbete, verka brottsförebyggande, höja den upplevda tryggheten och stävja den eskalerande kriminaliteten. Stockholm ska mer aktivt arbeta med kameraövervakning av särskilt utsatta platser och bostadsbolagen ska möjliggöra DNA-märkning av hyresgästernas tillhörigheter.

**Det är stora trygghetsklyftor i staden, bostadsadressen avgör om invånarna kan känna sig trygga och lita på samhället.**

Otrygga miljöer och platser måste, och ska, fasas bort. Både den upplevda och den faktiska tryggheten hos stockholmarna ska öka. Genom platssamverkan på specifikt utpekade platser, genom mätning av den upplevda tryggheten dag som natt, samt genom att kartlägga vilka som rör sig vid platsen över dygnet skapas förutsättningar för att förbättra upplevelsen av platsen. Genom att den offentliga och privata sektorn samverkar skapas ett helhetsansvar för platsen som genom samfinansiering ger förutsättningar för aktiviteter och lokal utveckling. Det handlar om främst fokus på renhållning, säkerhet och events.

Vi vill arbeta för trygga, rena och väl upplysta stadsmiljöer. Säkerheten i Stockholms olika stadsdelar ska öka genom ett aktivt och systematiskt arbete, till exempel genom regelbundna trygghetsvandringar. En nära och strukturerad samverkan med olika föreningar som kan bidra med civilsamhällets krafter i arbetet är värdefullt, parallellt med insatser från rättsvårdande myndigheter som säkerställer efterlevnad av ordningslagen och stadens lokala ordningsföreskrifter.

Förekomsten av olagliga boplatser vittnar om en djup social utsatthet, medför oacceptabla sanitära och omänskliga villkor och skapar otrygghet i stadsmiljön. Moderaterna vill att en nollvision ska råda för olagliga boplatser, svensk lag och stadens ordningsföreskrifter ska gälla lika för alla. Staden måste arbeta målmedvetet med verksamma insatser för att förebygga etableringen av olagliga boplatser och stärka dialogen och samverkan med berörda aktörer.

Klotter, nedskräpning och skadegörelse förfular det offentliga rummet och skapar otrygghet i stadsmiljön varhelst det förekommer. Moderaterna kommer aldrig att kompromissa med att Stockholm ska vara klotterfritt och att det ska vara rent och städat på allmänna platser såsom gator, torg och parker. Nolltoleransen mot klotter ska återinföras och efterlevnaden av klotterförbudet ska prioriteras, framförallt ur ett trygghetsperspektiv. Stadens städgarantier, som innebär att städning, tömning av papperskorgar och klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan, ska förbättras. Information om stadens städgaranti ska finnas tillgänglig i anslutning till publika platser som torg, parker och grönytor.

Alla stadsdelar i Stockholm ska ha en trygg och attraktiv stadsmiljö som uppmuntrar människor till vistelse. Är stadsmiljön nedsliten och skräpig och ger en allmänt otrivsam känsla ökar känslan av upplevd otrygghet. Kriminalitet och otrygghet ska motverkas genom åtgärder som fysiskt bygger in trygghet i stadsmiljön: promenadvägar, belysning, växtlighet, placering av konstruktioner eller gångstråk.

Alla ska våga vara ute på kvällen i Stockholm. Mörka och otrygga platser ska lysas upp. Moderaterna vill införa en satsning på belysning, inte bara av märkesbyggnader i centrala delar av staden utan belysa även tunnlar, platser och broar i satsningen Stockholm light night.

Moderaterna vill:

- Att staden arbetar med fler ordningsvakter för att öka säkerheten och tryggheten i stadsdelarna.
- Att staden arbetar mer aktivt med kameraövervakning av särskilt utsatta och otrygga platser.
- Att staden i samverkan mellan näringsliv, civilsamhälle och offentlig sektor skapar ett helhetsansvar för platser som upplevs som otrygga och möjliggör förutsättningar för trygghetsskapande aktiviteter och lokal utveckling.
- Att staden erbjuder allmännyttans hyresgäster DNA-märkning av deras tillhörigheter.
- Att staden arbetar målmedvetet med verksamma insatser för att förebygga etableringen av olagliga boplatser och stärka dialogen och samverkan med berörda aktörer.
- Att stadens städgarantier, som innebär att städning, tömning av papperskorgar och klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan, ska förbättras.

### **En politik som förenar ekonomiskt ansvarstagande med sänkt skatt och prioritering av välfärden**

Socialdemokraterna har hittills höjt skatten med knappt 1,4 miljarder kronor. Dessa skattehöjningar är både onödiga och skadliga. Onödiga, därför att det med en tydlig prioritering och god kostnadskontroll är möjligt att prioritera välfärden utan att öka stockholmarnas skattebörla. Skadliga, därför att kommunalskatten slår mot alla inkomstgrupper och höjningen därför gör det mindre lönsamt att arbeta. Kombinerat med de massiva skattehöjningarna som den rödgröna regeringen genomför är det en politik som slår direkt mot jobb och tillväxt.

Människors möjlighet att försörja sig genom eget arbete är en grundpelare i Moderaternas politik. Särskilt angeläget är det att det ska löna sig mer att arbeta än att uppbära offentliga bidrag. Vi vill därför mildra effekterna av Socialdemokraternas skattechock genom att successivt sänka skatten till 2014 års nivå och på sikt lägre. Moderaternas budget grundar sig därför på en skattesänkning med 20 öre jämfört med innevarande år. Vår långsiktiga inriktning är att Stockholm behöver ett lägre skatteuttag för att göra det mer lönsamt att arbeta och billigare att anställa. Men det förutsätter en god ekonomisk hushållning – med andra ord ett maktskifte.

Moderaternas budget kombinerar ett sänkt skatteuttag och budgetbalans med prioritering av välfärdens verksamheter. Vår budget visar att det är fullt möjligt att krona för krona stärka välfärden i samma eller högre utsträckning som majoriteten och dessutom genomföra betydande riktade satsningar och samtidigt sänka skatten.

### **Hög pedagogisk kvalitet i förskolan för en god start i livet för alla barn**

Förskolan lägger grunden till ett livslångt lärande. Därför är det viktigt att tillsynen av förskolan fungerar och att verksamheten i förskolan håller högsta kvalitet. Om brister upptäcks ska åtgärder vidtas skyndsamt, oberoende av huvudmannaskap. Stockholms förskolor ska erbjuda en verksamhet som är utvecklande, rolig, stimulerande, trygg, utmanande och full av möjligheter.

Moderaterna värnar en mångfald av förskolor med olika pedagogisk inriktning och generösa öppettider. Förskola på obekvämt arbetstid ska omfattas av barnomsorgsgarantin. Förskolor och skolor i Stockholm ska ge barn det de behöver för att lära och utvecklas. Lika naturlig som valfriheten att välja förskola eller skola är, ska det vara att alla förskolor, offentliga såväl som fristående, ska leva upp till högt ställda kvalitetskrav. En lugn och trygg förskola lägger grunden för nyfikenhet och kunskap.

För att avlasta förskolans pedagogiska personal och samtidigt erbjuda möjliga arbetstillfällen för personer som står utanför arbetsmarknaden inrättas tjänster som måltidsvärdar. Måltidsvärdar ska utföra enklare göromål utanför förskolans pedagogiska uppdrag och på så vis underlätta för förskollärare och barnskötare att fokusera på förskolans pedagogiska arbete.

Fritids spelar en viktig roll i barns lärande och sociala utveckling. För att pedagogiken ska kunna ta ännu större plats vill vi stärka integrationen mellan fritidsverksamhet och skolans undervisning. Vi vill att Stockholms stad under året undersöker möjligheterna att tillsammans med föreningslivet införa profilfritids runt om i staden.

Moderaterna vill:

- Likställa förskolechefer med rektorer i grund- och gymnasieskola.
- Förstärka språkutvecklande insatser i förskolan och inom öppna förskolor.
- Förstärka övergången från förskola till skola genom att kartlägga behov hos barn med behov av särskilt stöd.
- Införa måltidsvärdar i förskolan för att avlasta den pedagogiska personalen och erbjuda arbetstillfällen till personer utanför arbetsmarknaden.
- Stärka det pedagogiska inslaget i fritidsverksamheten och möjliggöra för införandet av profilfritids.

### **En trygg stad att åldras i**

Stockholm ska vara en trygg och bra stad för alla stockholmare att leva och bo i. Staden ska ha ett väl utvecklat samarbete med det civila samhället, där överenskommelsen med den idéburna sektorn ska vårdas och utvecklas. I Stockholm ska det vara medborgarnas önskemål och behov som driver utvecklingen av kvalitet och service.

Ett kvalitetskontrakt ska införas med äldre som söker sig till äldreomsorgen. Detta ska garantera en gemensam vårdplanering och uppföljning av insatser som utgår från den äldres behov och perspektiv.

Stockholms äldre blir allt friskare och lever längre. Alla har rätt till en bra äldreomsorg och det är viktigt att omsorgen ges efter den äldres önskemål och behov. Äldre stockholmare ska ges goda förutsättningar för ett så självständigt och innehållsrikt liv som möjligt. Biståndsbedömningen ska förenklas ytterligare och reformeras. Stockholms äldreomsorg behöver mindre detaljstyrning och högre ambitioner i sitt arbete. Det arbete som pågår kring ramtider där äldre ska kunna påverka sina insatser är därför steg i rätt riktning, men Moderaterna anser att vi kan och bör gå längre.

Vi vill utreda en uppdelning av biståndsbedömningen i olika steg där ett första behovsbeslut tas, för att senare träffa särskilda äldrecoacher som hjälper till med individuella valmöjligheter. Enskild uppföljning är viktigt för att staden ska säkerställa att det enskilda vårdbehovet tillgodoses. Därför behöver Stockholm också se över biståndsbedömningen för att stärka arbetet kring individuell uppföljning. Biståndsbedömningen ska vara likvärdig över hela staden. Därför ska den även centraliseras.

Valfriheten inom äldreomsorgen ska vara god med en mångfald av utförare och möjlighet att välja innehåll i hemtjänsten. Moderaterna tar avstånd från de ideologiskt motiverade kommunaliseringar som Socialdemokraterna genomför utan hänsyn till stockholmarnas valfrihet. Genom satsningar på valfrihet och kvalitet i äldreomsorg, hemtjänst och service, får äldre som vill bo kvar i sina lägenheter på ålderns höst större makt över sina liv. Oavsett om verksamheten bedrivs av staden eller en fristående aktör ska kraven vara högt ställda och uppföljningen ska vara noggrann.

För att äldre bättre ska kunna nyttja rätten att välja behövs en förbättrad service och information inom äldreomsorgen. Stockholms stads webbplats ska erbjuda tydlig information så att det blir möjligt att jämföra olika alternativ med varandra. Även arbetet med digitala hjälpmedel ska fortsätta och samtliga äldreboenden ska erbjuda tillgång till internet.

Äldre Direkts uppdrag ska vidgas till att möjligheten till valfrihet verkligen kommer äldre till del och åter ha öppet på helger.

Äldre som vill bo kvar hemma ska kunna känna sig trygga i det valet. Det förutsätter en väl fungerande hemtjänst som möjliggör för de äldre att kunna leva självständiga liv och stanna kvar i sina hem så länge de önskar. Hemtjänsten ska präglas av hög kvalitet, god arbetsmiljö för medarbetarna och valfrihet för den äldre. Det kräver långsiktiga spelregler för utförarna av hemtjänst i Stockholm, där vi med oro ser på den socialdemokratiskt ledda majoritetens tydliga ovilja mot fristående aktörer.

Hemtjänsten har en viktig roll och den mångfald av utförare som stockholmarna kan välja mellan ska utvecklas. Samtidigt är det viktigt att säkra en så hög kvalitet som möjligt. För många äldre är inte minst kontinuitet i hemtjänstens bemanning viktigt för tryggheten. Moderaterna vill därför låta utreda en kontinuitetsbonus som premierar de utförare som levererar en hög kontinuitet av hemtjänstpersonal.

För att möta det ökande och varierande behovet av insatser vill Moderaterna utreda möjligheten för profilhemtjänst för de äldre

som har särskilda behov. Det ska också vara möjligt att få hjälp med avlastande tjänster genom serviceassistenter som ska få en särskilt inriktad utbildning för detta.

Demenssjukdom ställer särskilda krav på omvårdnadskompetens för att säkerställa en god kvalitet i omsorgen. Moderaterna vill prioritera arbetet med demenssjukdomar och höja kompetensen inom demensvård på samtliga demensboenden i staden.

Inslaget av läkarkompetens i äldreomsorgen behöver ökas för att stärka och utveckla kvaliteten. Moderaterna vill se en ökad samverkan mellan hemtjänsten och landstinget genom exempelvis möjlighet till frivillig läkarundersökning i hemmet samt fler och effektivare läkemedelsgenomgångar för de äldre. Vi vill också verka för möjligheten att äldre direkt ska kunna vända sig till geriatriska mottagningar istället för akutmottagningarna för tillgång till geriatrisk specialistkompetens.

Under mandatperioden ska en långsiktig utbildningsinsats genomföras där det bland annat ska ingå ett språklyft för anställda inom äldreomsorgen som har svenska som andra språk. Staden ska också initiera och möjliggöra flerspråkig hemtjänst så att äldre personer med utländsk bakgrund kan förstå det språk som talas.

Ungdomsbesök i vården ska utvecklas och staden ska erbjuda läkarstudenter praktikplatser på äldreboenden inom ramen för deras läkarutbildning.

Moderaterna försvarar de äldres rätt att välja och slår vakt om mångfalden av utförare. Stockholms äldre ska ha rätt att välja bland en mångfald av boendeformer. Äldre par med olika vårdbehov ska kunna leva ihop hela livet och detta säkerställs genom parboendegarantin. För att ge Stockholms äldre en god vård och omsorg behövs engagerade och utbildade medarbetare som möter de äldre på deras villkor och ser varje individ som en unik person med rätt att få sina individuella behov tillgodosedda. Det ska också vara möjligt att separera städning från hemtjänstens insatser. Staden ska fortsätta med att höja kompetensen och stärka medarbetarna i deras yrkesroll.

Äldres livskvalitet ska öka, och i linje med detta vill Moderaterna införa ett måltidslyft inom äldreomsorgen. Måltidsupplevelsen ska vara lustfylld. Möjligheten att vistas utomhus ska säkerställas.

Moderaterna vill slå vakt om att de äldre som så önskar ska kunna bo kvar i sin bostad så länge som de känner sig trygga i hemmet, även om behoven av vård och omsorg ökar. Därför vill

Moderaterna utreda förutsättningarna för praktiska lösningar som att installera hissar utanpå trevåningsfastigheter.

Det ska finnas en mångfald av olika boendeformer. Bland annat vill Moderaterna utreda möjligheten för att införa generationsboenden som förbättrar möjligheterna till umgänge över generationsgränserna.

Moderaterna vill:

- Att Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i med en omsorg som ges efter den äldres önskemål och behov från en mångfald av utförare.
- Införa ett kvalitetskontrakt som garanterar en god vård.
- Reformera biståndsbedömningen.
- Bevara och utveckla valfriheten inom äldreomsorgen och hemtjänsten.
- Att det ska vara möjligt att välja innehåll i hemtjänsten.
- Utreda möjlighet till kontinuitetsbonus inom hemtjänsten.
- Införa profilhemtjänst och serviceassistenter.
- Utreda möjlighet att erbjuda vård i hemmet för äldre som behöver medicinsk hjälp.
- Genomföra ett språklyft för hemtjänsten.
- Hemställa hos regeringen om att utreda möjligheten för kommuner att anställa läkare inom äldreomsorgen.
- Permanenta satsningarna på äldrevårdar, omsorgsvårdar och anställning för personer med funktionshinder.
- Genomföra ett måltidslyft inom äldreomsorgen.

### **En stad som ger trygghet och stöd åt de mest utsatta i samhället**

Staden måste alltid finnas till hands för de mest utsatta i vårt samhälle. I synnerhet ska barn och unga som far illa få stöd och hjälp i ett tidigt skede. Vi vill arbeta för att frivilligkrafter och staden har gemensamma mål och program för att bekämpa hemlösheten. Ett nära samarbete mellan polis, skola och socialtjänst och fler socialsekreterare ute i fält ska ge unga stockholmare ett snabbt stöd. Uppsökande verksamhet ska riktas till grupper som behöver extra stöd. Genom kraftfulla insatser ska staden arbeta för att minska droganvändandet bland Stockholms unga. Stockholm ska också tillsammans med frivilligorganisationer arbeta strukturerat och målmedvetet mot våldsbejakande extremism och ta lärdom av andra länders arbete och erfarenheter.

Arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska bedrivas med full kraft. Satsningen på

föräldrastödsprogram för att ge alla barn en bra start i livet ska fortsätta, liksom arbetet med sociala insatsgrupper, som ska finnas i alla stadsdelar. Tidiga insatser mot ungdomar med riskbeteende leder till att färre ungdomar växer upp i och hamnar i utanförskap. Den satsning på ett utvecklat samarbete mellan skola och socialtjänst som Moderaterna har initierat ska fortgå.

Stockholms stads arbete med ensamkommande barn ska utvecklas och effektiviseras. Socialnämnden ska leda arbetet med att se över och arbeta fram rutiner för att säkra ett gott mottagande. Staden ska också verka för rekrytering av fler familjehem och boenden för att möta behovet för ensamkommande barn.

Insatserna för att minska hemlösheten är fortsatt prioriterade och hemlöshetsstrategin ska fortsätta vara en viktig utgångspunkt i stadens arbete. Fler långsiktiga boendialternativ ska övervägas liksom en fortsatt satsning på boendestöd.

Målgruppen EU- och tredjelandsmedborgare har ökat allt mer, vilket kräver ett tydligt agerande och en konkret inriktning från staden i kombination med insatser från stadens socialtjänst för de som behöver stöd och hjälp, bland annat i form av uppsökande verksamhet, information samt insatser från ideella föreningar. Att Stockholms stad agerar lika över hela staden är avgörande. Utgångspunkten måste alltid vara att svensk lag gäller lika för alla och ska upprätthållas. För att kunna koordinera arbetet och fortsätta utveckla stadens insatser och agerande är det viktigt att stadens projektledare för samordning av arbetet kring EU- och tredjelandsmedborgare fortsätter och att den tidigare tydliga dialogen som fanns med andra berörda aktörer och instanser prioriteras.

Moderaterna vill:

- Att socialtjänsten ska fortsätta att utvecklas med särskilt fokus på förebyggande långsiktigt arbete för barn och unga.
- Stärka samverkan mellan skola och socialtjänst för de som riskerar att inte klara skolan.
- Utveckla och utvidga arbetet med sociala insatsgrupper till alla stadsdelar och avhoppare som en tydlig målgrupp för socialtjänsten.
- Fortsätta satsningen på föräldrastödsprogram.
- Verka för fler boenden för att möta behoven för ensamkommande barn,
- Utveckla insatserna när det rör utsatta EU-medborgare."



### **Ersättaryttranden**

Lovisa-Teolinda Pettersson (KD) anmälde att om hon tjänstgjort i stadsdelsnämnden hade hon lagt fram ett förslag till beslut enligt följande.

- "1. Att avslå Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnds förslag till beslut.
2. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ges i uppdrag att återkomma till nämnden med en verksamhetsplan i överensstämmelse med vad som anförs i detta beslut samt i enlighet med Kristdemokraternas budgetreservation i kommunfullmäktige.
3. Att därutöver anföra följande:

Stadsdelsnämnderna har en viktig roll i staden genom att vara en länk mellan stadens centrala nämnder och det lokala samhället samt ansvara för dialog mellan medborgare och stadens förvaltningsorganisation och förtroendevalda. Stadsdelsnämnderna ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, barn, kultur och fritid. Stadsdelsnämnderna ansvarar också för stadsmiljöarbete, viss tillsynsverksamhet, konsumentvägledning, ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder. Stadens jobbtorg förstärker stadsdelsnämndernas arbete för att öka sysselsättningen och minska bidragsberoendet.

### **Resursfördelningen till stadsdelsnämnderna**

Systemet för fördelning av resurser utgår från stadsdelsnämndernas verksamhetsansvar och befolkningens struktur. Det ger stadsdelsnämnderna frihet att själva välja sin organisation. Stadsdelsnämnderna får resurser i relation till det förväntade behovet och inte utifrån faktiska kostnader. I fördelningen inkluderas samtliga löpande kostnader för att bedriva en verksamhet inkluderat personal, lokaler, administration och övriga kostnader. Stadsdelsnämnderna får sina medel tilldelade som ett anslag. Inom ramen har stadsdelsnämnderna frihet att disponera anslaget och prioritera mellan verksamheterna, så länge de följer de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt. Stadsdelsnämnderna ska utifrån att Stockholm växer klara framtida volymförändringar med hög kvalitet inom verksamheterna utifrån de ramar som volymförändringarna ger, men i övrigt med befintliga resurser. Stadsdelsnämnderna ska samverka i syfte att lära av varandra, sprida goda exempel och utveckla effektiviteten.

### **Barnomsorg och förskola**

Kristdemokraterna vill:

- Att barngruppernas storlek ska vara högst tolv barn i småbarnsgrupperna (1-3 år) och högst femton barn i grupperna för de äldre barnen (4-5 år)
- Att stadsdelarna tydligt informerar om olika barnomsorgsalternativ
- Att fristående och kommunala alternativ ska behandlas lika
- Att stadsdelarna arbetar aktivt för att rekrytera fler dagbarnvårdare

I förskolan ska barnen lägga grunden till ett livslångt lustfyllt lärande, kunna leka, känna trygghet och inhämta kunskaper och värden. Stockholms barn ska erbjudas en förskola och skola i världsklass. Det ska finnas ett brett urval av verksamheter, inriktningar, kommunala och fristående alternativ, där omsorg, kunskap och lärande står i fokus.

### **Planering av förskolor**

Stockholm växer kraftigt och på flera platser är det nödvändigt att både bygga ut befintliga förskolor och skolor samt att bygga nya. Nämnden är ansvarig för att säkerställa att förskoleplatser finns att tillgå i såväl befintliga områden som exploateringsområden, men det är inte nödvändigt att nämnden ska driva de nya förskolorna. Staden ska i dialog med fristående aktörer även verka för fler fristående alternativ i förskole- och skolplaneringen. Det är angeläget att i samband med förskole- och skolutbyggnad verka för lägre byggkostnader för att på så sätt begränsa framtida hyreskostnader.

För att klara utbyggnaden av förskolelokaler ska alltid möjligheten att utnyttja skollokaler undersökas. Staden ska även samverka med fastighetsägare, näringslivet och andra aktörer för att hitta nya lösningar på behovet av förskolelokaler och platser. Staden ska ha en välkomnande attityd till förskolor på arbetsplatser om arbetsgivare visar intresse av att starta fristående arbetsplatsförskolor. Stadsdelsnämnden ska också verka för att successivt öka antalet förskolor med tillagningskök. Ansvar att uppfylla barnomsorgsgarantin förutsätter att det finns en långsiktig och framsynt planering av förskolelokaler. Stadsdelsnämnderna har därmed en central roll för att säkra behovet av förskolelokaler i planeringen av nya stadsdelar och ska i det sammanhanget samarbeta med exploaterings- och stadsbyggnadsnämnderna.

### **Tydliga mål i förskolan**

Stockholms förskolor ska erbjuda en verksamhet som är stimulerande och trygg. Tiden i förskolan ska vara en tid av omsorg och lek och av lustfyllt lärande och utgångspunkten ska vara varje barns förmåga, lust och vilja att lära. Stockholms stads förskoleprogram "Framtidens förskola" anger fokus för

verksamheten i stadens förskolor. Förskolechefens ledarskap är av avgörande betydelse för förskolans kvalitet. Verksamhetens utveckling kräver ett pedagogiskt ledarskap, som långsiktigt och uthålligt skapar förutsättningar för att arbeta mot uppställda mål och driva ett systematiskt kvalitetsarbete.

Läroplanen för förskolan har förtydligats och kompletterats med nya mål när det gäller språkutveckling, matematik, naturvetenskap och teknik. Förskolans pedagogiska uppdrag har förtydligats och även förskolläraernas ansvar. Arbetet med matematik och språkutveckling är även fortsättningsvis prioriterade områden där arbetet i förskolan ska fördjupas.

Lärandet förutsätter trygghet och omsorg. Den delen måste prioriteras när alltmer fokus läggs på det pedagogiska uppdraget. Föräldrar vill att deras barn mår bra och känner sig trygga. Därför vill Kristdemokraterna lyfta omsorgsperspektivet mer än vad som görs idag, samt satsa på mindre barngrupper.

### **Förskolans innehåll**

Att delta i en pedagogisk verksamhet ger möjligheter att på ett tidigt stadium uppmärksamma barn med behov av särskilt stöd. Flera stadsdelsnämnder signalerar en stor ökning av förskolebarn i behov av särskilt stöd och det är därför viktigt att staden fortsatt skapar förutsättningar för att dessa barn får det stöd de behöver. Barn med läs- och skrivsvårigheter får större möjligheter att lära sig läsa och skriva om deras svårigheter uppmärksammas tidigt i livet. Förskolechefen ansvarar för att barn som behöver extra stöd får det och att det sker i samverkan med föräldrarna. Stödet ska utformas så att det stärker barnets egen lust att lära och utvecklas samt främjar inkludering i gruppen. Alla barn ska ha samma möjligheter till stöd oavsett om de går i kommunal eller fristående förskola.

Förskolans fysiska miljö ska väcka nyfikenhet, inspirera och utmana barn till utforskande och upptäckande. Miljön både i förskolan och i dess närområde ska ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse. Utemiljön ska också ses som ett av förskolans pedagogiska rum. Det positiva sambandet mellan kost, rörelse och hälsa grundläggs redan i förskoleåldern. Alla barn ska få god, varierad och näringsriktig mat i förskolan.

Kristdemokraterna vill att den maten lagas i så stor utsträckning som möjligt i förskolornas egna tillagningskök.

Litteraturen ska ha en given plats i förskolan som källa till språkstimulans, samtal och reflektion där högläsning är ett viktigt inslag. För att stödja och stärka förskolans arbete med barns språkutveckling ska lässatsningen i Stockholms förskolor fortsätta. Utbildningsnämnden ska i nära samarbete med stadsdelsnämnderna

och kulturnämnden inom projektet ”Stockholm högläser” fortsatt verka för att litteratur och läsning blir en än mer naturlig del i alla barns vardag.. Förskolan ska arbeta aktivt med jämställdhet. Alla barn oavsett kön ska få tillgång till alla de möjligheter och utmaningar som förskolan erbjuder. Barnen ska få bredda sina lekmönster och intressen och utvidga sina möjligheter att utvecklas och lära på alla områden.

Kultur i förskolan omfattar kultur för, med och av barn. Genom en strukturerad samverkan mellan förskolan och kulturlivet finns en unik möjlighet att säkra barns kulturella delaktighet och eget skapande. Barnkulturplanen – Kultur i ögonhöjd – är en viktig del i detta arbete.

Ett utvecklingsområde för stadens förskolor är arbetet med flerspråkiga barn och mångkulturellt arbete. Det är angeläget att förskolan har en bra kompetens om barns språkutveckling och kan stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska. Barnen i förskolan ska mötas av ett förhållningssätt som innebär att de olika erfarenheter som barnen har med sig ska tas tillvara, samtidigt som det är viktigt att nyanlända barn i förskolan introduceras för svensk kultur och värdegrund. Vårt kulturarv erbjuder verktyg att förstå, ifrågasätta, påverka och se på samhället ur nya perspektiv och som kan bidra till en snabbare integration. En god förankring i den egna kulturen för de barn som är födda i Sverige gör det också lättare för människor att med öppet sinne möta människor från andra kulturer.

### **Mindre barngrupper**

Förskolans organisation ska säkerställa att alla barn blir sedda och känner sig trygga, därför är det viktigt att beakta barngruppernas storlek. Små grupper är viktigt för att barn ska kunna knyta an och känna trygghet och arbetsro. Inte minst är detta viktigt för de yngsta barnen. Barn ska inte enbart kunna knyta an till vuxna, utan även till andra barn, och forskning har visat att den anknytningsprocessen blir bäst i små grupper. Antalet barn i småbarnsgrupperna (1-3 år) ska därför inte vara större än tolv barn per grupp och grupperna för de äldre barnen (4-5 år) ska inte bestå av fler än femton barn. Kristdemokraterna anslår medel för detta ändamål.

### **Ökad valfrihet**

Föräldrarnas val och önskemål påverkar inriktning och utbud av förskolor i Stockholm. Lika villkor ska råda för kommunala och fristående alternativ. Full etableringsfrihet ska gälla för fristående förskolor och pedagogisk omsorg. Staden vill se en mångfald av utförare och olika pedagogiska verksamheter. För att ytterligare öka föräldrars valfrihet ska stadsdelsnämnderna uppmuntra och underlätta för enskilda aktörer att bedriva förskoleverksamhet i

Stockholm och bland annat erbjuda flerfamiljssystem och pedagogisk omsorg. Föräldrar ska ha tillgång till god information om olika utförare och olika former av barnomsorg för att kunna göra ett aktivt val. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna verkar för att det ska finnas många alternativ att välja mellan och ett led i detta är att se över riktlinjerna och reglerna för den som vill bedriva pedagogisk omsorg.

Stockholms stad har en barnomsorgsgaranti som ger rätt till en förskoleplats inom tre månader. Det är viktigt att denna garanti efterlevs. Om den inte gör det ska ekonomisk ersättning utgå i enlighet med den servicegaranti som Kristdemokraterna vill införa. En ökad andel fristående förskolor ställer ökade krav på samverkan mellan stadsdelsnämnderna och de fristående förskolorna i stadsdelsnämndsområdet. I dag arbetar många stockholmare utanför traditionell kontorstid. Staden ska säkerställa att de som har ett fastställt behov av barnomsorg utanför stadens ramtider (06.30-18.30) får möjlighet till detta i enlighet med stadens gällande regelverk. Barnomsorg på obekväm arbetstid ska ges i hemmet om föräldrarna så önskar.

### **Medarbetarnas kompetens**

Barnkullarna i förskolan är fortsatt rekordstora varför frågan om kompetensförsörjning på det området aktualiseras i större omfattning än tidigare. Den som leder den dagliga verksamheten och har det pedagogiska ansvaret på en förskoleavdelning eller förskola ska vara förskollärare. För att genomföra läroplanens intentioner är det viktigt att stadsdelsnämnderna prioriterar arbetet med att öka andelen förskollärare. Barnskötare har en viktig roll att spela i förskolans verksamhet och ska ha goda möjligheter att utvecklas i sitt yrke.

För att trygga en fortsatt personalförsörjning är det därför viktigt att stadsdelsnämnderna erbjuder pedagogisk vidareutbildning till barnskötare och förskollärare. Även förskolans chefer ska kontinuerligt erbjudas möjlighet till kompetensutveckling. Utbildningsnämnden ska fortsätta satsningen på kompetensutveckling för barnskötare och förskollärare inom såväl kommunala som fristående förskolor. Satsningen ska löpande följas upp och utvärderas.

### **Samverkan**

Stadens riktlinjer som förtydligar hur arbetet med barns övergång från förskola till skola optimeras ska fortlöpande aktualiseras. En god samverkan mellan förskola och skola är av stor betydelse för barns utveckling och lärande. Stadsdelsnämnderna har, i samverkan med utbildningsnämnden, ansvaret för att samordna arbetet med

barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter. Stadens riktlinjer omfattar även fristående förskolor och skolor.

Förskolan ska ha goda former för samverkan med föräldrar och vårdnadshavare. Det är viktigt att föräldrar har kännedom om vad förskolan gör för att stödja barnens utveckling.

Varje förskola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten.

### **Stadsdelsnämndernas verksamhet för barn, kultur och fritid**

Kristdemokraterna vill:

- utöka de öppna förskolornas öppettider
- fortsätta att utöka antalet familjecentraler
- vidareutbilda fritidsledare för tidig upptäckt av radikaliserings och extremism
- införa en kommunal fritidspeng
- utöka stödet till fältassistenter

Staden ska i samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer erbjuda en mångfald av verksamheter för barn och unga. Det är viktigt att de unga själva är delaktiga i både planering av utbudet och genomförandet. Det är även angeläget att man i planeringen av verksamheter tar särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning som ska erbjudas att delta på lika villkor som alla andra, men också erbjudas aktiviteter anpassade specifikt för dem.

Kristdemokraterna beklagar att regeringen tagit bort möjligheten till fritidspeng. Det var en viktig och riktad insats för barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Kristdemokraterna vill att Stockholm inför en kommunal fritidspeng.

### **Öppna förskolan**

Den öppna förskolan är en uppskattad och efterfrågad verksamhet. Den erbjuder viktig stimulans och gemenskap till barn som inte är inskrivna i förskoleverksamheten och stöd och utbyte till föräldrar och dagbarnvårdare. Öppna förskolan kan med fördel bedrivas i samarbete med frivilligorganisationer. Inte minst ur integrationssynpunkt kan den öppna förskolan bidra med att erbjuda ett enkelt och självklart sätt att umgås kring barnens aktiviteter. Kristdemokraterna vill utöka den öppna förskolans öppettider och avsätter därför medel för detta.

### **Parklekar**

Stockholms parklekar har stor betydelse för många barn. Lokalerna kan användas större delen av dagarna för barn i alla åldrar. Kristdemokraterna vill öka utbudet av parklekar bland annat genom att staden aktivt arbetar med att återengagera externa aktörer som

vill anlägga fler parklekar. Vi ser med oro på hur majoriteten av rent ideologiska skäl återkommunaliserar välfungerande verksamheter, däribland parklekar.

### **Fritidsgårdar och aktiviteter för barn och unga**

Fritidsgårdarna erbjuder en mötesplats på lov, kvällar och helger. De samarbetar också med föreningar och organisationer kring ungas fritid. Under skolloven arrangeras många varierande aktiviteter. Det samarbete som i dag sker med frivilligorganisationer kring denna verksamhet ska utvecklas. Stadsdelsnämnder i ytterstaden ska särskilt prioritera denna verksamhet och i samarbete med externa aktörer göra den till ett självklart val för barn och unga som annars lättare kan hamna i riskzonen för kriminalitet och utanförskap. Kristdemokraterna vill att stadens fritidsledare utbildas i hur man på ett så tidigt stadium som möjligt kan identifiera personer som är i riskzonen för radikaliserings och extremism. Därför avsätter Kristdemokraterna medel för detta ändamål. under kommunstyrelsen.

### **Värdegrundsarbete**

Stadens fritidsverksamheter ska genomsyras av ett aktivt värdegrundsarbete. Tolerans, förståelse för olikheter och respekt för andra ska prägla verksamhetens vardag. Stadens verksamheter är inte värdenetrala, utan ska tydligt ta ställning för grundläggande värderingar som alla människors lika och okränkbara värde, jämställdhet mellan könen och medmänsklighet. Ledarnas engagemang och förståelse för vikten av en tydlig värdegrund är viktig. Vårt kulturarv erbjuder verktyg att förstå, ifrågasätta, påverka och se på samhället ur nya perspektiv. En god förankring i den egna kulturen gör det lättare för människor att med öppet sinne möta människor från andra kulturer.

### **Kultur för alla**

Alla barn och ungdomar ska ges möjlighet till att uppleva och själva utöva olika former av kultur. Stadsdelsnämnderna ska fortsätta sitt arbete med att utöka utbudet av kulturaktiviteter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Verksamheter och föreningar som riktar sig till denna målgrupp ska uppmuntras. Vi välkomnar därför satsningen inom detta område.

### **Sommarkollo**

Det är viktigt att sommarkoloniverksamhet förblir en mötesplats för barn och unga med olika etnisk och social bakgrund. Barn som av olika skäl har större behov än andra av att åka på sommarkoloni ska prioriteras, och nämnderna ska arbeta uppsökande med information och erbjudande om kollo. Fler barn och unga med funktionsnedsättning ska erbjudas möjlighet att delta antingen i

lämpligt LSS-kollo eller – om möjligt – i ordinarie sommarkoloniverksamhet.

### **Föreningsstöd**

För att stimulera lokala föreningar och därigenom kulturliv och idrottsaktiviteter för stadens ungdomar finns föreningsstöd att söka. Stadsdelarna ska underlätta för föreningar att söka stöd för sin verksamhet. Initiativ som motverkar segregation, missbruk eller tar andra sociala hänsyn ska särskilt uppmärksammas.

### **Familjecentraler**

Kristdemokraterna vill fortsätta utbyggnad av familjecentraler där mödravårdscentral, barnvårdscentral och socialtjänsten kan samverka för att tidigt upptäcka barn som riskerar att fara illa och stötta familjer på olika sätt. Här finns råd och stöd i föräldraskapet, möjlighet att delta i olika föräldragrupper, parsamtal vid relationsproblem, rådgivning i olika familjerättsfrågor samt samarbetsamtal för separerade föräldrar.

### **Fältassistenter**

Fältassistenterna skapar relationer som bygger på långsiktighet, frivillighet, tillit och respekt för ungdomarnas integritet. De samverkar med fritidsgårdar, myndigheter, föräldrar och andra som arbetar kring ungdomar, och deltar i nätverk och verksamheter med polis och fritidsgårdar. Stödet till fältassistenternas mycket viktiga arbete med ungdomar i staden ska utökas. Stadsdelsnämnderna ska stödja och aktivt samverka med ideella krafter som verkar för trygghet, till exempel nattvandrare. Kristdemokraterna vill utöka antalet fältassistenter och anslår medel till detta ändamål.

### **Feriejobb**

Det är viktigt att stadsdelsnämnderna erbjuder ungdomar i Stockholm feriearbeten under både sommar- och vinterlov, inte minst i stadsdelar med ett högt utanförskap. Kristdemokraterna är positiva till ett utökat samarbete mellan stadsdelsnämnder och facknämnder i syfte att ge feriearbetande ungdomar möjlighet att arbeta utanför det egna området. Samarbete kring utbyte av ferieplatser mellan stadsdelsnämnder ska utvecklas mer. Utbyte av ferieplatser gynnar både verksamheterna och ungdomarna genom att ge vidgade vyer och nya perspektiv. Stadsdelsnämnder med mindre söktryck på feriejobb ska bidra med arbetstillfällen som kan fördelas till de nämnder som har många sökande.

Samtidigt som feriejobb är betydelsefulla är det viktigt att de som erbjuds jobb får en meningsfull sysselsättning som bidrar såväl till den enskildes utveckling och till arbetet inom stadens verksamheter. I sammanhanget är det viktigt att stadsdelarna är uppmärksamma på att feriearbeten inte går till unga vuxna som



påbörjat högskolestudier samt att ungdomar med funktionsnedsättning utgör en prioriterad grupp.

### **Äldreomsorg**

Kristdemokraterna vill:

- Värna och utveckla valfriheten inom äldreomsorgen
- Generösare biståndsbedömning (mer tid) inom hemtjänsten
- Fortsatt öka möjligheten för äldre att själva påverka innehållet i hemtjänsten
- Alla över 85 år ska ha rätt till anpassat boende
- Anställ serviceassistenter för att höja kvaliteten och för att avlasta utbildad personal
- Öka välbefinnandet inom äldreomsorgen genom bra matupplevelser, utevistelser och kulturupplevelser

### **Underlätta valfriheten**

Äldre människor har olika behov och önskemål. Därför är det viktigt att – då den äldres behov av omsorg blir aktuellt – staden kan erbjuda en mångfald av utförare med olika inriktningar och metoder. Vi ser med stor oro på att den rödgrönrosa majoriteten successivt minskar valfriheten genom att av ideologiska skäl kommunalisera välfungerande äldreboenden. Det som utmärker en god äldreomsorg är inte driftformen, det som är väsentligt är istället en jämn och hög kvalitet, ett gott och inspirerande ledarskap, ett lyhört och respektfullt bemötande - att bli lyssnad till - och en optimal personalsammansättning. Att medborgarna också kan välja bort verksamheter och tjänster som man inte är nöjd med är självfallet positivt..

### **Bostäder**

De allra flesta äldre vill bo kvar i sin bostad så länge tryggheten kan garanteras. Staden ska på olika sätt underlätta denna önskan och samtidigt erbjuda en mångfald av andra boendalternativ då behovet uppstår. Det är nödvändigt med långsiktighet och framförhållning i planeringen. Äldre är ingen homogen grupp; i den finns friska äldre, äldre med ett begränsat behov av stöd, men även de mest sköra äldre med stora omsorgsbehov.

Från och med år 2020 förväntas efterfrågan på olika bostäder för äldre arligen stiga. Det är därför en gemensam uppgift för stadens alla berörda nämnder och styrelser att redan idag börja planera för denna ökade efterfråga.

De boendeformer som erbjuds stadens äldre ska vara anpassade efter olika individuella behov. Vid biståndsbedömning ska särskild hänsyn tas till ålder, oro och ensamhet. En parboendegaranti finns som ger förutsättningar till sammanboende för de äldre par som så önskar. Kristdemokraterna vill att alla som är över 85 år ska ha rätt

till ett anpassat boende och avsätter medel för detta i budgeten. Stockholm har långt kvar till målet om att alla över 85 år har rätt till ett tryggt och anpassat boende. Det kommer att krävas stora investeringar för att bygga fler boenden och en politik där man gör det lättare att få plats på ett särskilt boende. Seniorboenden med aktivitetscenter är en bra boendeform för äldre utan större omsorgsbehov. Här kan äldre bo tillgängligt och få möjlighet till socialt umgänge med andra. Därför är det viktigt att staden i sin boendeplanering inte bara utökar antalet vård- och omsorgsboenden, utan också antalet seniorboenden. Vid planeringen av äldreboendeantern ska beaktas att ett stigande antal personer med psykiska och/eller fysiska funktionsnedsättningar idag blir allt äldre. Informationen om stadens boenden med särskild profil ska förstärkas och göras proaktiv.

### **Hemsjukvården**

Staden har påbörjat planeringen för att tillsammans med Stockholms läns kommuner ta över och skatteväxla hemsjukvården. Det övergripande målet är att uppnå en god, trygg och säker vård samt en effektiv användning av samhällets resurser. En förutsättning för överförandet av hemsjukvård till kommunerna är att samtliga kommuner inom länet är överens med varandra och med Stockholms läns landsting om gränsdragning och ekonomisk skatteväxling.

Kristdemokraterna vill att hemsjukvården överförs till kommunerna och välkomnar det pågående initiativet för att åstadkomma detta.

### **Kvalitet i äldreården**

Arbetet med att ständigt utveckla kvaliteten inom äldreomsorgen ska fortgå. Kvalitetsobservationer, observationer på plats i äldreomsorgen, är ovärderliga för att komma åt brister i sådant som ofta inte kan åläggas verksamheter, nämligen ett värdigt, respektfullt och varmt samspel mellan den äldre och personalen. I de fall som kvalitetsobservationerna visar på brister är det angeläget att en uppföljning sker av om och hur verksamheten rättar till dessa. En noggrann uppföljning av observationerna ger en viktig indikation om huruvida det förändrade synsättet från uppgiftscentrerad till personcentrerad vård går från ord till handling.

### **Utbildning**

För att ge äldre i Stockholm en god vård och omsorg krävs ett gott ledarskap samt engagerad och utbildad personal. Inom äldreomsorgen finns ett behov av grundutbildning som måste mötas. Målet är att all tillsvidareanställd personal ska ha grundutbildning inom omvårdnad. Därtill är det viktigt att ta tillvara kunskaperna hos personer som talar andra språk, eller har

kulturell eller annan kompetens som kan höja kvaliteten i omsorgen. Kristdemokraterna vill se en särskild satsning på språkombud i äldreomsorgen. Dessa har på en uppgift att på arbetsplatsen stödja medarbetare till att utveckla det svenska språket.

Samtliga medarbetare i Stockholms stad som i sitt arbete kommer i kontakt med demenssjuka eller anhöriga till dem ska genomgå Svenskt Demenscentrums nätbaserade utbildning Demens ABC. Arbetet med demensteam inom hemtjänsten ska fortsätta. Det är viktigt att även yngre personer med demenssjukdom omfattas av denna satsning. Kunskap om demenssjukdom ska stärkas även på stadens demensboenden. Målsättningen är att spetskompetens som vårdare och handledare inom demensvård ska finnas på alla demensboenden. Rollen som handledare innefattar att sprida kunskap om demenssjukas behov både till närstående och till kollegor.

Kristdemokraterna anser att valfriheten inom äldreomsorgen endast kan betraktas som trovärdig och till gagn för samtliga äldre i Stockholms stad om stadens äldre kan välja mellan utförare som av staden får likvärdiga förutsättningar att bedriva god äldreomsorg. Det är för oss självklart att invånarnas skattemedel ska komma samtliga stadens utförare av äldreomsorg och därmed äldre i behov av omsorg tillgodo, inte enbart de äldre som väljer äldreomsorg i stadens egen regi och staden som utförare. Alla utförare av äldreomsorg – oavsett driftform – ska därför beredas möjlighet att söka medel ur kompetensutvecklingsfonden.

### **Serviceassistenter**

Kristdemokraterna vill anställa så kallade serviceassistenter inom äldreomsorgen. Dessa ska avlasta den utbildade personalen med enklare arbetsuppgifter såsom att laga mat, finnas nära till hands eller hjälpa till med utevistelser, transporter m m. Därmed frigörs tid för undersköterskorna att ägna sig åt de insatser de är utbildade för och höjs deras yrkesstatus.

### **Hemtjänst**

Samhällets utveckling med fler äldre, ökad medellivslängd, förbättrad hälsa långt upp i åldrarna och den positiva utvecklingen inom hälso- och sjukvården har medfört helt förändrade förutsättningar för hemtjänsten. Flertalet äldre personer vill också bo kvar i sina egna hem så länge som möjligt. Hemtjänsten har utvecklats från att vara till stora delar inriktad på hjälp i hushållet till att bli en alltmer kvalificerad tjänst som ger vård och omsorg till ibland svårt sjuka personer i deras hem. Detta förutsätter både medicinsk- och omsorgskompetens hos personalen. Utgångspunkten i en bra hemtjänstverksamhet ska vara att

omsorgen bygger på den äldres behov och på en bra relation mellan den äldre och personalen hos utföraren. Personalen ska ha hög kompetens och kunskap om den äldres livssituation och önskemål, så att omsorgen blir flexibel, ges med inlevelse och professionellt kunnande för ökat välbefinnande för den äldre.

Kristdemokraterna vill fortsatt utöka valfriheten inom hemtjänsten. Det ska inte enbart vara enkelt att välja utförare av hemtjänst utan också vilken typ av tjänster man behöver hjälp med, inom den beviljade tidsramen.

Vi vill också ha en generösare biståndsbedömning i hemtjänsten bland annat för att möjliggöra mer tid för olika insatser, kunna bevilja mer sociala insatser samt kunna öka den minsta tidsåtgången per besök. För att möjliggöra detta avsätter Kristdemokraterna extra pengar.

### **Rehabilitering**

För att ge äldre möjlighet till bättre hälsa och ett så självständigt liv som möjligt är det prioriterat att satsa på rehabilitering. Enkel styrketräning, gymnastik och promenader är exempel på viktiga förebyggande insatser. Även äldre med demens och boende på särskilt boende har behov av rehabiliterande insatser och ett rehabiliterande förhållningssätt hos personalen. Studier har visat att äldre personer med funktionsnedsättningar påtagligt kan förbättra sin muskelstyrka, balans- och gångförmåga med hjälp av specifik fysisk träning. Kommunen har ett rehabiliteringsansvar (18 b § HSL) och hemtjänsten och de sociala insatserna ska genomsyras av ett rehabiliterande synsätt. Rehabilitering kräver initialt mer tid men tiden minskas allteftersom rehabiliteringen ger resultat.

### **Äldre direkt**

Information om stadsdelsnämndernas aktiviteter för äldre ska finnas lättillgängligt via Äldre direkt. Kristdemokraterna anser att Äldre direkt ska vara öppet på helger. Tjänsten är viktig för många äldres trygghet och ett sätt för staden att öka servicen.

### **Ökad livskvalitet och en värdig vardag**

Samtliga omsorgstagare ska ha en uppdaterad individuell genomförandeplan där individuella såväl som sociala och andra aktiviteter ingår. Personalen måste vara införstådd med och ha kunskap om syftet med dokumentation och vilka uppgifter som ska dokumenteras enligt socialtjänstlagen. Alla äldre ska ha möjlighet att delta i sociala aktiviteter på sina vård- och omsorgsboenden. Kultur är en viktig del för att främja trivsel och hälsa.

Kristdemokraterna vill därför genomföra en särskild satsning på sociala och kulturella aktiviteter för äldre, gärna i samarbete med det civila samhället och ideella organisationer. Alla stadsdelar ska

erbjuda de äldre i vård- och omsorgsboenden möjlighet att vistas utomhus.

### **Näringsrik och god mat**

Måltidsupplevelsen inom stadens boenden är viktig. Maten ska vara god och näringsrik och måltidsupplevelsen lustfylld. Den enskilde ska ha möjlighet att påverka vad som serveras. Det är viktigt att använda den kunskap och dokumentation som redan finns inom staden vad gäller betydelsen av en näringsriktig och god mat inom äldreomsorgen. 2014 gjordes en studie vid Umeå universitet på 832 äldre som bodde på ett särskilt boende eller som hade hemtjänst i det egna hemmet. Resultatet visade att mer än hälften av de äldre var undernärda och 13 procent led av allvarlig undernäring. Enligt en dietist som arbetade med studien upptäcktes dubbelt så många fall av undernäring som personalen hade upptäckt.

Kristdemokraterna avsätter därför extra medel för att stärka måltidens näringsriktighet och kvalitet.

### **Anhörigstöd**

Anhöriga som vårdar äldre i hemmet gör en viktig insats. Staden ska även i fortsättningen erbjuda ett varierat och flexibelt utbud av stöd och hjälpinsatser till de som vårdar anhöriga och närstående. De som vårdar sina anhöriga i hemmet ska också kunna erbjudas avlastning i form av korttidsboenden. Tillgång ska finnas till anhörigkonsulenter och stödplaner och korttidsvård. Stockholms stads program för stöd till anhöriga ligger till grund för arbetet med anhörigstöd. De insatser som idag utförs för att stötta anhöriga ska fortsätta att utvecklas och utökas med uppsökande verksamhet. Satsningarna på anhörigdag och anhörigombudsutbildning ska fortgå.

### **Trygghet**

Äldres utsatthet ska uppmärksammas och motverkas.

Äldrenämnden ska tillsammans med de lokala brottsförebyggande råden, polisen och stadsdelsnämnderna fortsätta att samordna arbetet för att stoppa våld och övergrepp mot äldre och därmed minska äldres oro och utsatthet.

### **Stadsdelsnämndernas Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**

Kristdemokraterna vill:

- Ge deltagare i daglig verksamhet bättre kontakt med arbetsmarknaden
- Bygga fler lägenheter för särskilt boende
- Staden ska anställa fler personer med funktionsnedsättning

Stockholm ska vara en mycket tillgänglig huvudstad. Staden ska fortsätta sitt arbete med att avskaffa kvarstående enkelt avhjälpna hinder och öka såväl den fysiska tillgängligheten som delaktigheten i samhället i stort. Människor med funktionsnedsättning ska, så långt det är möjligt, ha lika möjligheter som alla andra att leva ett självständigt liv och ha ett arbete. Inriktningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning är att identifiera och ta bort det som hindrar delaktighet i samhället och ett självständigt liv. Omsorg och insatser ska präglas av värdighet och respekt. Hänsyn ska tas till de olika behov som den enskilde har. Personer med funktionsnedsättning ska själva ha möjlighet att välja boende och korttidsboende samt utförare av daglig verksamhet, hemtjänst, ledsagning, avlösning och personlig assistans. Att ha ett arbete är grundläggande för många människors välbefinnande. Stockholms stad ska vara en förebild som arbetsgivare och anställa fler personer med funktionsnedsättning.

### **Stockholm – en stad för alla**

Stadens program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning är ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser och ska så långt det är möjligt göras tillämpligt i uppdrag som staden ger andra organisationer. Det övergripande målet med programmet är att alla i Stockholms stad ska ha tillgång till och kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Samarbetet med funktionshinderrörelsen och brukarorganisationerna ska fortsätta utvecklas. Funktionshinderråden har en viktig roll och ska engageras tidigt i planprocessen och kunna påverka beslut från början.

### **Kontakter med arbetsmarknaden**

Möjlighet till arbete och egen försörjning är en av flera nyckelfaktorer för att vi ska kunna leva ett fritt, delaktigt och rikt liv. Deltagarna i daglig verksamhet ska ges möjlighet till kontakter med den ordinarie arbetsmarknaden. Stadsdelsnämnderna ska samarbeta med arbetsmarknadsnämnden i syfte att visa vägar till arbete. Staden ska fortsatt arbeta för att personer över 65 år som tidigare deltagit i daglig verksamhet får fortsätta med det, i första hand gäller detta personer med psykisk ohälsa.

### **Nya bostäder**

Utbyggnadstakten av bostäder för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar ska öka. Detta är ett stadsgemensamt ansvar och stadsdelsnämnderna ska säkerställa att årsmålet klaras, bland annat i samverkan med bostadsbolagen och fastighetsnämnden. Nämnderna ska kontinuerligt planera för att tillgodose behovet av dessa bostäder och löpande redovisa arbetet till kommunstyrelsens genomförandegrupp. Bristen på bostäder med särskild service får konsekvenser både för enskilda brukare

och för staden. Enskilda brukare får inte sina behov tillgodosedda inom skälig tid och för staden är detta kostnadsdrivande, då en avgift tas ut för varje icke verkställande beslut. Det behövs en central planering för att behovet av bostäder med särskild service ska tillgodoses.

I samband med större bostadsexploateringsprojekt som består av mer än 100 lägenheter ska inriktningen vara att projekten innehåller en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning boenden för personer med funktionsnedsättningar. Personer som bor i gruppboende eller servicelägenhet har rätt till kontaktperson utanför boendet.

### **Fritid och kultur**

Stockholms stad ska fortsätta utveckla arbetet för likvärdiga möjligheter till fritidssysselsättning för personer med funktionsnedsättning. ”Fritid för alla” är i det hänseende ett mycket användbart instrument, där föreningar och organisationer kan lägga in aktiviteter som vänder sig till personer med funktionsnedsättning. Det är viktigt att utbudet av idrotts- och fritidsaktiviteter ska kommuniceras och anpassas till barn med funktionsnedsättning. Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med idrottsnämnden arbeta aktivt för att utveckla utbudet av idrotts- och fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Tillgängligheten ska öka med målet att barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning ska kunna utöva idrott och besöka idrottsanläggningar under samma förutsättningar som andra.

### **Ett gott bemötande**

Personer med funktionsnedsättning ska ges ett värdigt bemötande i sina kontakter med stadens nämnder, bolag och samarbetspartners. Här är Stockholms stads bemötandeguide, som har tagits fram av socialnämnden i samråd med funktionshinderrörelsen, ett viktigt redskap. I det sammanhanget är det viktigt att arbetet med bemötande- och attitydfrågor ständigt förs fram i samtliga stadsdelar.

Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att kommunicera med staden eller att utnyttja e-tjänster ska i största möjliga mån vara lika god som för övriga invånare. Information som publiceras på stadens webbplats ska även vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Förbättringsförslag ska tas fram i dialog med funktionshinderrörelsen.

### **Kvalitetsutveckling i fokus**

Stockholms stad genomför årligen brukarundersökningar. Undersökningarna används bland annat för att följa upp målen för

verksamheten. Resultaten utgör ett viktigt verktyg för staden i det kontinuerliga kvalitetsarbetet. Det är viktigt att metoder kring brukarundersökningar utvecklas vidare så att fler brukare kommer till tals. Stadsdelsnämnder ska på ett strukturerat sätt arbeta för att utveckla kvaliteten i verksamheten. Nämnderna ska ta fram mål, åtagande och aktiviteter som bidrar till att förbättra kvaliteten där resultaten i undersökningarna varit mindre bra. Frågor som rör brukarens inflytande och delaktighet i att påverka den insats som ges ska prioriteras.

### **Anhörigstöd**

Syftet med anhörigstöd är att underlätta för anhöriga att ha en bra livssituation. Socialtjänsten ska på ett tidigt stadium uppmärksamma den anhörigas behov av eget stöd och erbjuda ett vägledande samtal. Stockholms stads program för stöd till anhöriga ska ligga till grund för arbetet med anhörigstöd.

### **Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri**

Kristdemokraterna vill:

- Stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen ska samarbeta för att förebygga vräkningar
- Prioritera förebyggande arbete, exempelvis genom budget- och skuldrådgivning
- Öka stödet till föräldrastödsprogram

Socialtjänstens arbete ska grundas på respekt för den enskildes önskemål och val. Varje person ska ha inflytande över och vara delaktig i utformandet av sin insats. I detta arbete ska möjligheten att ta stöd av den enskildes sociala nätverk beaktas. Arbetet ska baseras på kunskaper och erfarenheter där metoder och insatser är evidensbaserade och visar på goda resultat. Nämnderna ska utarbeta uppföljningsbara aktiviteter och indikatorer för att kunna mäta resultatet av beslutade och utförda insatser. Nämnderna ska fortsatt beakta barnperspektivet och säkerställa barnens rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Staden arbetar med evidensbaserade arbetssätt för att skapa trygghet såväl i utemiljön som i hemmen. Socialtjänst, sjukvård, polis, skola och det civila samhället arbetar tätt tillsammans för att förebygga att människor far illa och reagerar snabbt och effektivt om det ändå sker.

### **Förebyggande arbete och tidiga insatser**

Stadsdelsnämnderna ska fortsatt prioritera förebyggande arbete och tidiga insatser till barn och ungdomar och samverkan mellan skolan och socialtjänsten ska intensifieras för att uppnå en tydligare helhetssyn kring de barn som far illa eller riskerar att fara illa. Placering enligt lagen om vård av unga, LVU, är den yttersta åtgärden när många andra insatser prövats och misslyckats. Det är viktigt att arbeta proaktivt och utveckla arbetet och analysera



insatser och åtgärder för att minska antalet LVU-placeringar. Stadsdelsnämnderna ska försöka att utforma och erbjuda god öppenvård som alternativ till slutenvård. Ambitionen är färre placeringar på institution och att hitta former för insatser i den unges egen hemmiljö.

Socialrådgivning på nätet har införts i Stockholms stad och ytterligare digitala tjänster ska fortsatt utvecklas för att öka tillgängligheten och nå nya grupper, i ett tidigare skede. Stadsdelsnämnderna ska arbeta förebyggande genom att skapa meningsfull sysselsättning för barn och ungdomar under sommarmånaderna, exempelvis genom fler meningsfulla feriearbeten, dagkollo, samarbete med idrottsföreningar och andra organisationer.

### **Föräldrastöd**

Föräldrastödinsatser ger goda effekter. Forskning visar att den största förebyggande effekten, för att barn inte ska få problem senare i livet, nås om insatser som föräldrastödsprogram riktas till alla familjer. Det är samtidigt viktigt med riktade insatser till enskilda familjer och gruppstödinsatser till utsatta barn respektive föräldrar som brister i sitt föräldraskap. Föräldrastödsprogram som Komet och ABC ska fortsatt erbjudas föräldrar och öka i omfattning. Kristdemokraterna tillför därför extra anslag till denna verksamhet.

### **Familjehem**

Barn och ungdomar i familjehem är en högt prioriterad målgrupp. För att garantera kvaliteten i stadens familjehem ska uppföljningen av dessa utvecklas och kvaliteten säkerställas. Den som engagerar sig som förälder i ett familjehem ska erbjudas ett starkt stöd från socialtjänsten. Rekrytering av familjehem för ensamkommande flyktingbarn och ungdomar ska intensifieras.

### **Drog- och brottsförebyggande arbete**

Narkotikan flödar i Stockholm och den når långt ner i åldrarna. Därför ska nämndernas drogförebyggande arbete intensifieras. Det är viktigt att ansvariga i stadsdelarna arbetar tillsammans med de som arbetar nära ungdomar. Preventionsenheterna ska arbeta för att minska de riskfaktorer som identifierats av Preventionscentrum. Informationskvällar för föräldrar om tidig upptäckt av narkotikaanvändande ska erbjudas av preventionsenheten och Polisen. Stockholmsenkäten är ett viktigt verktyg för stadens framtida planering inom preventionsområdet. Trenderna i Stockholmsenkäten ska ligga till grund för nämndernas arbete på området. Samtliga nämnder och bolag ska utifrån problembild och förutsättningar utforma metoder att använda i det brottsförebyggande arbetet i syfte att göra Stockholm till en trygg

stad. Staden ska vara ett föredöme när det gäller att tillhandahålla platser för ungdomstjänst. Obligatoriska föräldrasamtal ska hållas senast efter 48 timmar när en påverkad minderårig påträffats av polis eller socialtjänst eller när en ungdom anmäls för brott.

### **Arbete mot hemlöshet**

I arbetet mot hemlöshet ska nämnderna fortsatt prioritera det förebyggande arbetet, exempelvis genom budget- och skuldrådgivning. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen samarbetar för att förebygga vräkningar. Samtliga stadsdelsnämnder ska ha en skriftlig handlingsplan för vräkningsförebyggande insatser. Hemlösa stockholmare omfattas av tak-över-huvudet-garantin. Familjer med osäkra boendeförhållanden ska uppmärksammas. En osäker boendesituation försenar bland annat introduktionen i samhället och arbetslivet för flyktingfamiljer och inverkar negativt på barnens möjlighet till trygghet och stabilitet. Det påverkar barnens skolgång negativt.

### **Insatser mot hedersrelaterat våld och våld i nära relationer**

Insatser mot våld i nära relationer ska fortsatt prioriteras av samtliga nämnder. Stadsdelsnämnderna ska i sina verksamheter utgå från stadens program mot våld i nära relationer. Arbetet ska vara könsneutralt och kompetensen behöver stärkas hos berörd personal. Det är positivt att det arbete som bedrivs inom Relationsvåldscentrum nu sprids till fler stadsdelar.

Antalet anmälda misshandelsbrott mot män i nära relationer ökar i Sverige. Det finns inte i dagsläget någon mottagning eller skyddat boende i Stockholms stad för denna målgrupp. Därför avsätter Kristdemokraterna medel för att inrätta ett skyddat boende för våldsutsatta män.

Arbetet mot hedersrelaterat våld är mycket angeläget. Origo, det länsgemensamma resurscentret mot hedersrelaterat våld och förtryck har permanentats. Projektet har varit lyckat och Kristdemokraterna vill förstärka verksamheten och anslå medel för detta.

### **Uppföljning av placerade barn och unga**

Systematisk uppföljning av placerade barn och unga är en prioriterad fråga i staden. Det primära syftet med uppföljningen är att se till att barnet har det bra. Uppföljningen ska säkerställa att vården är rättssäker och trygg och utgår från den enskildes behov med utgångspunkt från de vård- respektive genomförandeplaner som upprättats. Uppföljningen ska också säkerställa att barnet ges goda möjligheter till en bra skolgång. Ett annat syfte med den regelbundna uppföljningen är att få underlag till överväganden och

omprövningar av vården. Stadsdelsnämnderna, socialnämnden och utbildningsnämnden ska fortsatt utveckla former för uppföljning av placerade barn och unga i syfte att säkerställa att uppföljning sker på ett likartat sätt i stadsdelsnämnderna.

### **Socialpsykiatri**

Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning har lättare att få tillträde till arbetsmarknaden. Alternativen behöver anpassas efter den enskilde och inte tvärtom. Det är viktigt att upparbeta kontakter med näringslivet för att flera aktörer ska kunna erbjuda lämpliga arbetstillfällen. Tillgången till personliga ombud ska utvärderas och säkerställas.

### **Stadsmiljöverksamhet**

Kristdemokraterna vill:

- Öka anslagen till städning för ett snyggt och rent Stockholm
- Öka anslagen för parkskötsel
- Tillgängligheten ska prioriteras i stadsmiljön

Stockholm är en av världens vackraste storstäder med en unik kombination av storstadens puls och naturens lugn. Här finns en mångfald av attraktiva stadsmiljöer med egna identiteter. Stockholm ska vara en grön, ren och snygg stad. I takt med att staden växer ökar trycket på grönområden och parker, vilket ställer högre krav på stadsdelsnämndernas skötsel och underhåll, men också på medborgarnas personliga ansvar för en ren stad. Stockholm ska vara klotterfritt och det ska vara rent och städat på allmänna platser såsom gator, torg och parker. På Kristdemokraternas initiativ finns appen Tyck Till som gör det lätt att felanmäla bland annat nedskräpning och klotter. Stadsdelsnämnderna ska samverka sinsemellan och med trafikinämnden för att hela staden ska vara snygg och välskött. Stadens städgaranti ska gälla, vilket innebär att städning, klottersanering och tömning av offentliga papperskorgar ska ske inom 24 timmar efter anmälan.

Under senare år har problemet med olagliga bosättningar i våra parker och grönområden blivit ett stort problem. Förutom den nedskräpning och de sanitära olägenheter det medför så skapar det också otrygghet och genererar stora kostnader för stadsdelarna.

Ett viktigt led i arbetet för en ren och vacker stad är att förekomsten av klotter minimeras. Kristdemokraterna vill därför ha nolltolerans mot klotter och olaglig graffiti samt avskaffa de kommunala graffitiväggarna då dessa enligt polisen försvårar arbetet mot klotter i staden.

Skadedjursbekämpning ska upprätthållas för att minska smittspridning, skador samt nedskräpning från fåglar och andra skadedjur i stadens parker och badplatser. I stadsdelar där rådjur utgör ett problem skall antalet hållas nere. Stadsdelsnämnderna ska arbeta med att skapa fler odlingslotter på outnyttjade eller underutnyttjade ytor.

### **Tillgänglig stadsmiljö för alla**

I arbetet med att göra Stockholm tillgängligt för alla har stadsdelsnämnderna ett viktigt ansvar. Tillgänglighetsfrågorna ska vara integrerade i den dagliga verksamheten. Lekplatser ska utformas så att barn med funktionsnedsättning kan använda dem och vid renovering ska hänsyn tas till tillgänglighetsskapande åtgärder. Alla lekplatser ska hållas i gott och säkert skick. Arbetet med att rusta upp och tillgänglighetsanpassa stadens badplatser ska fortgå. Trappor ska vid upprustning kompletteras med ledstänger, barnvagnsramper och kontrastmarkering. Stadsdelsnämnderna ska även anlägga fler tillgängliga badbryggor och badstegar på lämpliga platser.

### **Idéburen stadsförbättring**

Idéburen stadsförbättring innebär att stockholmarna ges en möjlighet att påverka sin egen närmiljö genom dialog med nämnder och styrelser. Till exempel genom att utnyttja oanvända ytor på bättre sätt, att temporärt tomma lokaler används som gallerier och scener eller att ogästvänliga ytor rustas för att kännas välkomnande och kunna utnyttjas som offentliga platser. Initiativ för en förskönad stadsmiljö ska uppmuntras.

### **Ekonomiskt bistånd**

Kristdemokraterna vill:

- Införa en kommunal fritidspeng för barn och unga

Stadsdelsnämnderna måste ha stort fokus på att minska biståndsberoendet och bistå i arbetet med att gå från bidrag till egen försörjning. Det finns särskilda händelser och omständigheter som i vissa fall leder till att enskilda stadsdelsnämnder riskerar underskott som inte täcks av stadens resursfördelningssystem. Enskilda stadsdelsnämnder ska efter prövning kunna kompenseras för särskilda omständigheter.

Det är av stor vikt att nämnderna aktivt följer och utvecklar rutiner för att stävja felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Hembesök hos den som ansöker om försörjningsstöd i kombination med granskning av kontoutdrag och redovisade uppgifter till Skatteverket ska vara huvudregel vid bedömning om rätt till försörjningsstöd föreligger. Uppföljning ska ske med

regelbundenhet. Det ska bli enklare för allmänheten att tipsa myndigheter om bidragsfusk och annan ekonomisk brottslighet. Nämnderna bör också dra erfarenheter av varandras arbete och sprida goda exempel.

En aktiv och meningsfull fritid är viktigt för alla barn och ungdomar i staden. Därför ska fritidspenget återinföras. Den gav en möjlighet för barn i ekonomiskt utsatta familjer att delta i fritidsaktiviteter de annars inte skulle ha haft. Kristdemokraterna avsätter pengar för att införa en kommunal fritidspeng.

Jobbtorg Stockholm samordnar stadens insatser för att stödja fler arbetslösa bidragstagare till egen försörjning. Genom jobbtorgen ska alla som idag är beroende av ekonomiskt bistånd på grund av att de är arbetslösa garanteras en snabb individuell bedömning och en aktivitetsplan. En nyckel till framgång är nära samverkan mellan jobbtorg, försörjningsstödsenheten, arbetsförmedlingen, studievägledare och det lokala näringslivet. Detta ska kombineras med aktivitetskrav för att erhålla ekonomiskt bistånd samt motiverande samtal med den enskilde. Det finns anledning att undersöka huruvida aktivitetskravet behöver utökas.

Ibland behövs särskilda utbildningsinsatser för att få personer att gå från bidrag till arbete och därför ska staden också erbjuda ett brett utbud av vuxenutbildning för den som behöver omskolning samt säkerställa god kvalitet på etableringsinsatser som Svenska för invandrare (SFI) och samhällsorientering för nyanlända. Att ha slutfört eller att vara på väg att slutföra samhällsorientering och SFI-undervisning ska vara ett krav för att motta försörjningsstöd för nyanlända. En annan utmaning är att flera av de som lever på försörjningsstöd också är sjukskrivna och lider av psykisk ohälsa vilket försvårar etableringen på arbetsmarknaden.

### **Arbetsmarknadsåtgärder**

Kristdemokraterna vill:

- Flytta fler offentliga verksamheter till stadsdelar med svag arbetsmarknad
- Fler personer med funktionsnedsättning erbjuds feriejobb och anställning i stadens verksamheter
- Vidareutveckla arbetet med modellen "En väg in"

Stadsdelsnämnderna ska aktivt stödja arbetsmarknadsnämnden i arbetet med arbetsmarknadsåtgärder. Det omfattar att bereda plats för praktikplatser och offentligt skyddade arbeten samt andra insatser som syftar till att enskilda människor ska kunna stå på egna ben och försörja sig själva.

### **Feriearbete**

Samtliga nämnder och bolag ska bidra till att stadens ungdomar får möjlighet till feriejobb. Det krävs ett utvecklat samarbete med det privata näringslivet för att öka antalet feriejobb. Stockholms företagare ska kunna anmäla feriejobb till stadens feriejobbspool. Det är viktigt att staden eftersträvar att ungdomar med funktionsnedsättning eller som av andra anledningar står långt från arbetsmarknaden erbjuds feriearbete. Det är viktigt att feriearbetet blir meningsfullt och att ungdomarna inte blir undersysselsatta. Att skapa särskilda sysselsättningsprojekt där arbetsuppgifterna inte alltid upplevs som meningsfulla ger ungdomarna knappast en rättvisande bild av dagens kravfyllda arbetsmarknad. Kristdemokraterna anser inte att opinionsbildande verksamhet är en lämplig uppgift för feriearbetare.

### **En väg in**

Stockholms stad ska fortsätta arbeta utifrån den framgångsrika modellen "En väg in". Detta arbetssätt möjliggör enhetliga bedömningar för hur man ska arbeta för att stötta människor till egen försörjning. Fokus ska vara på den enskildes styrkor och utmaningar.

### **Nyanlända**

Kompetensen och metoderna behöver förbättras vad gäller validering av nyanländas utbildning och yrkeserfarenhet. Kristdemokraterna vill vidare individualisera undervisningen i svenska för invandrare och kombinera den med praktik. Flexibiliteten vad gäller undervisningstider ska dessutom vara större. Den som är nyanländ och föräldraledig ska också kunna kombinera föräldraledigheten med språkstudier. Kristdemokraterna vill införa obligatorisk samhällsorientering för alla nyanlända. Det är avgörande att nyanlända får goda kunskaper om de grundläggande värderingar som genomsyrar det svenska samhället. Samhällsorienteringen ska tydligt belysa värdet av demokrati, jämställdhet, yttrandefrihet och vikten av att acceptera olikheter. Utöver detta är goda kunskaper i det svenska språket nödvändigt för etablering på arbetsmarknaden och i samhället i stort.

### **Fler förvaltningar i ytterstaden**

För ytterstadens utveckling är det viktigt med fler arbetsplatser. Därför ska kommunen flytta fler förvaltningar från innerstaden till ytterstaden. Förutom fler arbetsplatser skulle det ge positiva följd effekter för det lokala näringslivet. Den rödgrönrosa majoriteten har stoppat flera av de planerade och möjliga flyttarna. Detta arbete måste återupptas.

### **Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige**

Förslaget till budget 2018 för Stadsdelsnämnderna godkänns."

### **Särskilt uttalande**

Jessica Jorntun m.fl. (MP), Eva Fagerhem m.fl. (S) och Ann-Marie Strömberg (V) anmälde ett särskilt uttalande.

Vi vill att Hägersten-Liljeholmen ska vara en öppen och jämlik stadsdel där alla människor känner sig trygga och har en god livskvalitet, oavsett könsidentitet, etnisk tillhörighet, sexualitet, funktionsvariation, religiös åskådning eller ålder. Vi vill fortsätta utveckla vår stadsdel på ett hållbart sätt.

Det är viktigt för oss med jämställd resursfördelning och likvärdig och jämställd service till medborgarna inom stadsdelsnämndens verksamheter. Därför ska jämställdhetsperspektivet vara närvarande i planering, beslutsfattande och utförande i våra verksamheter. Jämställdhetsintegrering är ett viktigt verktyg för att uppnå våra mål och är en central uppgift för stadsdelsnämnden under 2018.

Vi skapar en klimatsmart stadsdel där det är enkelt att leva miljövänligt. Vi ska driva våra verksamheter energieffektivt och med en tydlig miljömedvetenhet. Stadsdelsnämndens verksamheter ska ha en låg miljöpåverkan. Därför intensifierar vi arbetet med att få verksamheterna kemikaliesmarta samt minska resursförbrukningen och mängden avfall. Stadsdelen köper in en hög andel ekologiska livsmedel, vilket är ett av många sätt att bidra till en mer hållbar utveckling. Det är en positiv utveckling att vi år efter år ökar denna andel.

Vi vill att stadsdelsnämnden ska vara en aktiv partner till det lokala civilsamhället och näringslivet. Därför ska vi utveckla vår samverkan bland annat med avseende på mottagandet av nyanlända, tillgång till lokaler för föreningslivet och frågor som rör trygghet och stadsmiljö. Vi ser fram emot att Trekantens dag återuppstår, som ett arrangemang i samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer.

Stadsdelens parker och grönområden ska vara välskötta, trygga och tillgängliga miljöer för medborgarna. Renoveringen av Svandammsparken är en viktig del i upprustningen och utvecklingen av våra parker och grönområden. Vi placerar ut återvinningskärl i parker, där medborgarna kan sortera sitt skräp direkt på plats, vilket bidrar till en snyggare och tryggare stadsdel.

God kvalitet i stadsdelens verksamhet uppnår vi med kompetenta och engagerade medarbetare. Stadsdelsförvaltningen ska ha en väl fungerande samverkan med de fackliga organisationerna och erbjuda en god arbetsmiljö, trygga anställningar och möjligheter att

utvecklas i yrket. Det är viktigt att samtliga chefer med personal- och budgetansvar har genomgått utbildning om arbetsrätt och arbetsmiljö tillsammans med fackliga företrädare och skyddsombud. Vi höjer friskvårdsbidraget rejält 2018 och det är viktigt att all personal har möjlighet att nyttja friskvårdsförmånerna.

Det är bra att stadsdelsförvaltningen fortsätter att arbeta intensivt med att få ner sjukfrånvaron, både för de enskilda medarbetarna och för verksamheterna. Nämnden behöver få tät återkoppling om det pågående arbetet. Vi behöver hitta lösningar som minskar behoven av att ta in externa vikarier. Särskilt inom förskola och äldreomsorg är det viktigt med en robust organisation som täcker sina vikariebehov med egen tillsvidareanställd personal. Det är viktigt att lösa detta på ett likvärdigt sätt, med hänsyn tagen till olika verksamheters skiftande behov.

Hägersten-Liljeholmen fortsätter att växa i hög takt. Särskilt ökar antalet barn och ungdomar. En genomlysning av förskoleverksamheten kommer att göras, bland annat avseende resursfördelning, vikarier, arbetsmiljö, organisation och ledarskap. Vi fortsätter att bygga nya förskolor och renovera gamla till en hög miljöstandard. Ungdomsverksamheten fyller en viktig funktion för att motverka segregation och psykisk ohälsa bland ungdomar. Ung fritid är därför ett fortsatt prioriterat område för stadsdelsnämnden. Det utvecklingsarbete som förvaltningen har genomfört får nu genomslag i fritidsverksamheten. Fältassistenternas uppsökande arbete är ett högt prioriterat område och vi utökar antalet tjänster ytterligare under året. Stadsdelsförvaltningen ska medverka till att starta föräldravandringar. Feriearbete är en viktig första kontakt med arbetslivet för ungdomar. Därför ska vi erbjuda fler ungdomar feriejobb. Som en del i det segregationsbrytande arbetet ska stadsdelen även fortsättningsvis samarbeta med andra stadsdelar för att erbjuda feriejobb.

För oss lokalpolitiker är det viktigt att fortsätta arbetet med att utveckla dialogen med medborgarna. De synpunkter och förslag som kommer in från stadsdelens invånare bidrar till att utveckla våra verksamheter och stadsdelen. Vi vill därför stärka kontakterna mellan medborgarna, civilsamhället och stadsdelsnämnden ytterligare under 2018.

Med vår verksamhetsplan och budget fortsätter vi att utveckla Hägersten-Liljeholmen på ett socialt, miljömässigt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart sätt."



### § 3

#### **Utredningstider inom individ- och familjeomsorgen**

Yttrande till Stadsrevisionen

HL 2017/644

#### **Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner och överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till Stadsrevisionen.

#### **Sammanfattning av ärendet**

Den granskning som Stadsrevisionen genomfört visar att stadsdelsnämnderna behöver utveckla sin styrning och uppföljning av handläggningsprocessen för att säkerställa att förhandsbedömningar och utredningar avseende barn och unga genomförs inom lagstadgad tid. Granskningen visar även att vissa moment i handläggningen brister och således behöver utvecklas för att säkerställa en rättssäker handläggning.

Stadsrevisionens rapport är ett välkommet bidrag till det fortlöpande kvalitetsarbete som bedrivs. Bristerna som identifierats i granskningen är viktiga utvecklingsområden för att öka rättssäkerheten och kvaliteten i utredningarna. Den organisationsförändring som trädde i kraft vid barn- och ungdomsenheten under 2017 förväntas ge enhetschef förbättrade förutsättningar att kunna fokusera på strategiskt viktiga utvecklingsfrågor såsom till exempel handläggningstider. Barn- och ungdomsenheten kommer se över och utveckla arbetssätt för att höja kvaliteten utifrån granskningens resultat.

#### **Handlingar i ärendet**

- HL 2017/644-2 Tjänsteutlåtande - Utredningstider inom individ- och familjeomsorgen
- HL 2017/644-1.2 Missiv - Projektrapport Utredningstider inom individ och familjeomsorgen
- HL 2017/644-1.1 Projektrapport 7/ 2017 Utredningstider inom individ och familjeomsorgen

#### **Beslutsgång**

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

## § 4

### **Förlängning av avtal för drift av Fruängsgårdens servicehusrestaurang samt leveranser av heldygnskost inom äldreomsorgen**

HL 2017/594

#### **Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner att avtalet med Sodexo AB, organisationsnummer 556232-7873, för drift av Fruängsgårdens servicehusrestaurang samt leveranser av heldygnskost inom äldreomsorgen förlängs från 16 augusti 2018 till 15 augusti 2019.

#### **Sammanfattning av ärendet**

Avtal rörande drift av Fruängsgårdens servicehusrestaurang samt leveranser av heldygnskost inom äldreomsorgen tecknades med Sodexo AB. Avtalet gäller 16 augusti 2016 till 15 augusti 2018 med möjlighet till förlängning i ett plus ett år. Avtalet föreslås förlängas till 15 augusti 2019.

#### **Handlingar i ärendet**

- HL 2017/594-1 Tjänsteutlåtande - Förlängning av avtal Fruängsgårdens restaurang

#### **Beslutsgång**

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

#### **Särskilt uttalande och ersättaryttrande**

Abit Dundar m.fl. (L) och Lars Svärd m.fl. (M) anmälde ett särskilt uttalande, Lovisa-Teolinda Pettersson (KD) anmälde ett ersättaryttrande enligt följande.

"Maten är något av det viktigaste som finns inom äldreomsorgen. Måltider ger näring, glädje och livskvalitet och är för många några av dagens viktigaste stunder. Det är inte acceptabelt att våra äldre får mat med dålig kvalitet. Vi ser allvarligt på det som har framkommit och utgår från att leverantören omedelbart åtgärdar bristerna. Vi vill att förvaltningen gör systematiska uppföljningar och redovisar resultatet för nämnden."

## § 5

### **Nedskrivning och avskrivning av fordran för ärenden äldre än ett år**

HL 2017/685

#### **Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner nedskrivning av kundfordran som är äldre än ett år samt avskrivning av fordran för felaktigt utbetalt ekonomiskt bistånd fakturerat för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning.

#### **Sammanfattning av ärendet**

Enligt regler för ekonomisk förvaltning ska fordringar äldre än ett år skrivas ned. En gäldenär är fortfarande betalningsskyldig även om fordran bokföringsmässigt skrivits ned och avförts ur räkenskaperna. Om en nedskriven fordran betalas in ska man bokföra inbetalningen som en intäkt på den enhet som normalt har ansvaret för intäkten. Enligt delegation har förvaltningschefen rätt att besluta om högst 10 000 kr per motpart (kund/klient) och nedskrivningstillfälle.

#### **Handlingar i ärendet**

- HL 2017/685-1 Tjänsteutlåtande - Nedskrivning och avskrivning fordran
- HL 2017/685-2 Bilaga Nedskrivning och avskrivning av fordran för ärenden äldre än ett år

#### **Beslutsgång**

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

## § 6

### **Förslag till detaljplan för område vid kvarteret Konduktören inom del av Sättra, Bredäng och Mälarhöjden**

Svar till stadsbyggnadskontoret  
HL 2017/698

#### **Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till stadsbyggnadskontoret som svar på remissen.

#### **Sammanfattning av ärendet**

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra fyra nya bostadshus på båda sidor Bredängsvägen, med sammanlagt cirka 90 lägenheter. Detaljplanen sträcker sig över Bredängsvägen och berör båda stadsdelarna Bredäng och Mälarhöjden. Bebyggelsen ska bidra till att utveckla Bredängsvägen till en tätare och mer stadslig gata och till att koppla samman de centrala delarna av Bredäng, det nya området Mälaräng och Mälarhöjden. Planförslaget ska ge stadsrumsmässiga förutsättningar för en socialt hållbar stadsmiljö med allsidiga boendemiljöer, promenadvänliga gång- och cykelstråk, en mångfald av offentliga rum samt en hög arkitektonisk kvalitet. Stadsbyggnadskontoret bedömer att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL att en miljöbedömning behöver göras.

Stadsdelsförvaltningen anser att planförslaget innebär ett bra tillskott till bostadsförsörjningen i Stockholm. Bebyggelsen bidrar till en positiv utveckling av Bredängsvägen ur trygghets- och framkomlighetsperspektiv. Ur drift- och underhållsperspektiv är det fördelaktigt att den natur som ska bevaras mellan byggnaderna har planlagts som kvartersmark. Stadsdelsförvaltningen önskar delta i den kommande dialogen om grönkompensation för den naturmark som tas i anspråk.

#### **Handlingar i ärendet**

- HL 2017/698-4 Tjänsteutlåtande - Detaljplan för område vid kvarteret Konduktören
- HL 2017/698-1 Samrådsbrev Förslag till detaljplan kv Konduktören
- HL 2017/698-2 Planbeskrivning Förslag till detaljplan kv Konduktören

- HL 2017/698-3 Plankarta Förslag till detaljplan kv  
Konduktören

### **Beslutsgång**

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

### **Särskilt uttalande**

Jessica Jorntun m.fl. (MP), Eva Fagerhem m.fl. (S) och Ann-Marie Strömberg (V) anmälde ett särskilt uttalande.

"Vi är positiva till den i ärendet föreslagna byggnationen av fyra nya bostadshus på båda sidor om Bredångsvägen. Vi är mycket positiva till att förslaget ska koppla samman delar av Bredäng med Mälarhöjden. Idag är gränsen skarp mellan dessa två stadsdelar och grunden till detta är bland annat områdenas olika karaktär med olika upplåtelseformer.

Att motverka segregation handlar enligt vår mening inte bara om att lyfta socialt utsatta områden. Staden måste även öka mångfalden i homogent välbärgade områden genom att bygga bostadsområden med blandade upplåtelseformer. Inom Hägersten-Liljeholmen har vi flera exempel på områden som idag består av övervägande bostadsrätter eller småhus. Mälarhöjden är ett av dem. Vi vill se fler hyreslägenheter här och ser därför gärna att de tre hus som enligt förslaget ska bli byggda i Mälarhöjden får bostäder upplåtna med hyresrätt."

## § 7

### **Offentliga rum – förslag på komplettering till framkomlighetsstrategin**

Yttrande till trafikkontoret  
HL 2017/599

#### **Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och skickar det som yttrande till trafikkontoret.

#### **Sammanfattning av ärendet**

Syftet med Offentliga rum – förslag på komplettering till framkomlighetsstrategin är att utveckla inriktning C i framkomlighetsstrategin: vägarna och gatornas roll som attraktiva platser ska förstärkas genom att förbättra gångvänligheten i staden.

För att genomföra inriktningen föreslår dokumentet fem principer för utveckling av de offentliga rummen

1. Planeringen ska stärka gatans roll som vistelseplats
2. Ett nätverk av offentliga rum ska binda samman stadens olika delar
3. Kvaliteten i det offentliga rummet ska höjas i hela staden
4. Stadens offentliga rum ska leva hela året
5. Utformningen av det offentliga rummet ska underlätta flexibel användning

Dokumentet identifierar också ett antal aktiviteter som ytterligare skulle kunna stärka inriktningen i strategin. Förvaltningen tycker att dokumentet är ambitiöst men att det med fördel skulle kunna tydliggöras på en del punkter, främst gällande genomförande och finansiering.

#### **Handlingar i ärendet**

- HL 2017/599-2 Tjänsteutlåtande - Offentliga rum - förslag på komplettering till framkomlighetsstrategin
- HL 2017/599-1.1 Remissmissiv - Offentliga rum – förslag på komplettering till Framkomlighetsstrategin
- HL 2017/599-1.2 Remissunderlag - Offentliga rum – förslag på komplettering till Framkomlighetsstrategin
- HL 2017/599-1 Trafikkontoret - Offentliga rum – förslag på komplettering till Framkomlighetsstrategin

## **Beslutsgång**

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

## **Särskilt uttalande och ersättaryttrande**

Abit Dundar m.fl. (L) och Lars Svärd m.fl. (M) anmälde ett särskilt uttalande, Lovisa-Teolinda Pettersson (KD) anmälde ett ersättaryttrande enligt följande.

"Stockholm växer och staden ska byggas på ett sätt som dels möjliggör att invånarna i ökad utsträckning kan cykla och gå inom och mellan stadsdelarna, dels stödjer en kapacitetsstark kollektivtrafik. Framkomlighetsstrategin beskriver väl hur utrymmet på stadens gator, torg och andra allmänna platser behöver omfördelas för att kunna möta ökad efterfrågan på resande och större behov av attraktiva offentliga miljöer. Alliansen instämmer i miljöförvaltningens förslag om att planeringsprinciperna också bör ta upp möjligheten att öka vistelseytorna i staden genom att minska behovet av bilparkeringar. Att 'stärka gatans roll som vistelseplats' får dock inte innebära att rörelser och transporter omöjliggörs. Gatan måste kunna ha två funktioner samtidigt, att både stödja ett levande stadsliv genom möjligheter till vistelse på restauranger och i butiker samt utnyttjande av sittplatser och samtidigt underlätta att komma fram till en plats. En person som går bidrar till stadslivet samtidigt som den förflyttar sig. Platsens attraktivitet är också beroende av att rörelsen finns där. Vi har respekt för att många är beroende av bil, men det ska alltid finnas attraktiva alternativ. Kollektivtrafik, cykel och gång måste prioriteras högre, både av miljö- och framkomlighetsskäl.

Framkomlighetsstrategin antogs i enighet och utgör ett viktigt underlag både för vilka projekt som ska prioriteras samt för hur prioriteringar och avvägningar ska göras inom projekt. Vi håller med om att Framkomlighetsstrategin kan behöva kompletteras och att prioriteringsordningen för vistelse i det offentliga rummet kan behöva utvecklas, men vill understryka vikten av att även denna komplettering ska kunna antas i enighet. Framkomlighetsstrategin har varit en viktig utgångspunkt i arbetet med utveckling av nya stadsmiljöer i takt med Stockholms tillväxt och ska även fortsatt kunna vara det."

## § 8

### **Återställning av barnomsorg på obekväm arbetstid - motion från (L)**

Yttrande till kommunstyrelsen  
HL 2017/542

#### **Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

#### **Sammanfattning av ärendet**

Liberalerna vill i sin motion att föräldrar ska kunna få barnomsorg på obekväm arbetstid i hemmet. Flera justeringar har skett i regelverk och tillämpning under året vad gäller barnomsorg på obekväm arbetstid. Efter motionens framställan har bedömningskriterier för att få omsorg i hemmet förändrats.

De nya kriterierna för bedömning av särskilda skäl kan svara på de behov som motionen önskar tillgodose samtidigt som personalens och barnens säkerhet skattas högt.

#### **Handlingar i ärendet**

- HL 2017/542-3 Tjänsteutlåtande - Återställning av barnomsorg på obekväm arbetstid
- HL 2017/542-1 Remissbrev Återställning av barnomsorg på obekväm arbetstid
- HL 2017/542-2 Remissunderlag Återställning av barnomsorg på obekväm arbetstid

#### **Förslag till beslut**

Jessica Jorntun m.fl. (MP), Eva Fagerhem m.fl. (S) och Ann-Marie Strömberg (V) föreslog att nämnden skulle ställa sig bakom förvaltningens förslag.

Abit Dundar m.fl. (L) lade fram ett förslag och föreslog att nämnden skulle ställa sig bakom det.

Lars Svärd (M) anmälde att moderaterna ställde sig bakom liberalernas förslag till beslut.

Ordföranden förklarade överläggningen avslutad.



## Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

## Reservationer

Abit Dundar m.fl. (L) och Lars Svärd m.fl. (M) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för liberalernas förslag till beslut enligt följande.

- "1. Att tillstyrka motionen.
2. Att anföra följande.

Vi anser att föräldrar och barn som har behov av barnomsorg på kvällar, helger och nätter ska kunna få en omsorg som ger trygghet för barnen. Vi avstyrkte därmed majoritetens förändring som innebar att även barnomsorg på obekvämt arbetstid och på nätter i första hand skulle genomföras i lokaler för ändamålet och inte i barnets hemmiljö, något som de allra flesta tidigare hade valt. För många av dessa är det ett rätt stort ingrepp i barnets och familjens rutiner att barnet istället regelbundet ska sova på nattis istället för i hemmet.

Majoritetens förändring ledde till ett ramaskri där bland annat skådespelare och musiker, som ingår i de hårdast drabbade grupperna, protesterade mot vad som för många omöjliggjorde att få ihop familjeliv och arbetsliv. Nu har majoriteten tvingats backa, men tyvärr lämnar hanteringen av ärendet mycket att önska. Vi bedömer att det inte är nog att ändra bedömningskriterierna utan att ändra också i riktlinjerna för stödet.

Systemet bör även göras om så att det står klart att de föräldrar och barn som har behov av omsorg på obekvämt arbetstid kan få den omsorgen i hemmet, i barnets trygga hemmiljö. Med tanke på att de allra flesta föräldrar med detta behov väljer att lösa omsorgen på annat sätt än via nattis är det svårt att se varför kommunen inte skulle ha råd att se till barnens behov i första hand."

## Ersättaryttrande

Lovisa-Teolinda Pettersson (KD) instämde med sitt ersättaryttrande i förslaget till beslut och reservation från (L) och (M).

**§ 9****Serveringstillstånd för MGL Sushi Fredsborgstorget**

Yttrande till socialnämnden

HL 2017/687

**Beslut**

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser att Akuranomads AB kan få tillstånd att servera alkohol till allmänheten vid restaurang MGL Sushi Fredsborgstorget 4.

2. Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till socialnämnden som svar på remissen.

**Sammanfattning av ärendet**

Akuranomads AB ansöker om tillstånd att servera spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker vid restaurang MGL Sushi Fredsborgstorget 4. Ansökan gäller serveringstillstånd under restaurangens öppettider måndag till söndag 11.00–22.00. Förvaltningen har inget att invända mot att serveringstillstånd meddelas.

**Handlingar i ärendet**

- HL 2017/687-2 Tjänsteutlåtande - Serveringstillstånd för MGL Sushi Fredsborgstorget 4
- HL 2017/687-1.1 Serveringstillstånd för MGL Sushi Fredsborgstorget 4

**Beslutsgång**

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

**§ 10****Anmälan av månadsrapport för november**

000133-2017

**Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner anmälan av månadsrapporten för oktober 2017.

**Handlingar i ärendet**

- HL 2017/133-10 Månadsrapport för november 2017

**§ 11****Anmälan av protokoll från pensionärsrådet**

HL 2017/523

**Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har tagit del av pensionärsrådets synpunkter och lägger protokollet till handlingarna.

**Handlingar i ärendet**

- HL 2017/523-7      Protokoll från pensionärsrådet 6 december

**Protokollsanteckning**

Ann-Marie Strömberg (V) ställde en fråga om vad som hänt med de anslagstavlur som pensionärsrådet efterfrågat. Jessica Jorntun (MP) svarade att förvaltningen ska återkomma med svar på frågan.

**§ 12****Anmälan av protokoll från rådet för  
funktionshinderfrågor**

HL 2017/490

**Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har tagit del av rådet för funktionshinderfrågors synpunkter och lägger protokollet till handlingarna.

**Handlingar i ärendet**

- HL 2017/490-10 Protokoll från rådet för funktionshinderfrågor 7 december 2017

**§ 13****Anmälan av protokoll från förvaltningsgruppen**

HL 2017/491

**Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd lägger protokollen till handlingarna.

**Handlingar i ärendet**

- HL 2017/491-9 Protokoll förvaltningsgruppen 5 december 2017
- HL 2017/491-10 Bilaga till protokoll förvaltningsgruppen 5 december 2017 Lärarförbundet Stockholm yrkanden
- HL 2017/491-11 Protokoll från förvaltningsgruppen 7 november 2017 - Revidering

**Ärendet**

Anmäldes protokoll från förvaltningsgruppen den 5 december samt en reviderad version av protokollet från den 7 november 2017.

**Protokollsanteckning**

Eva Fagerhem (S) frågade om postlista kommer redovisas för nämnden framöver. Jessica Jorntun (MP) svarade att postlistan i fortsättningen ska redovisas regelbundet.

**§ 14****Anmälan av tjänstemannabeslut****Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd lägger anmälan till handlingarna.

**Handlingar i ärendet**

Rapport av tjänstemannabeslut fattade enligt delegationsordningen mellan perioden 3 till 30 november 2017.

Dnr HL 2017/742-1

**§ 15**  
**Anmälan av skrivelser**

Inga nya skrivelser har inkommit.



**§ 16****Nämndens och förvaltningens frågor**

Skrivelser från förtroendevalda:

**Västertorps sim- och idrottshall**

Jessica Jorntun m.fl. (MP) lade fram en skrivelse om Västertorps sim- och idrottshall och föreslog att stadsdelsnämnden skulle överlämna skrivelsen till idrottsnämnden, fastighetsnämnden och exploateringsnämnden. Dnr HL 2017/771

**Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade att bordlägga ärendet till kommande nämndsammanträde den 1 februari 2018.

**Ökad trygghet i Hägersten-Liljeholmen**

Lars Svärd m.fl. (M) lade fram en skrivelse om Ökad trygghet i Hägersten-Liljeholmen och föreslog att stadsdelsnämnden skulle överlämna skrivelsen till förvaltningen för beredning. Dnr HL 2017/770

**Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade att överlämna skrivelsen till förvaltningen för beredning.

**Avgående ledamöter**

Jessica Jorntun (MP) tackade de avgående ledamöterna Eleonore Eriksson (S) och Amanda Valentin (L) för deras engagemang i stadsdelsnämnden.

**Stadsdelsdirektörens information**

Anders Carstorp tackade nämnden för ett gott samarbete under året och överlämnade en julblomma till alla politiker i nämnden som tack.

**§ 17**  
**SLUTET SAMMANTRÄDE**

**§ 18**

**Borttagen på grund av sekretess.**

HL 2017/727

**§ 19**

**Borttagen på grund av sekretess.**

HL 2017/728

**§ 20**

**Borttagen på grund av sekretess.**

Målnr Ä 12333-17

HL 2017/726

**§ 21**

**Borttagen på grund av sekretess.**

Mål nr Ä 15273-17

HL 2017/736

**§ 22**

**Borttagen på grund av sekretess.**

HL 2017/702

**§ 23**

**Borttagen på grund av sekretess.**

HL 2017/701



**§ 24****Anmälan av sociala delegationens protokoll****Beslut**

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd lägger protokollen till handlingarna.

**Handlingar i ärendet**

Anmäldes sociala delegationens protokoll från 24 och 30 november samt 8 december 2017.